

Programma economie gemeente Brummen 2030

Z112782 / D456639

8 april 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
------------------	----------

Samenvatting	5
---------------------	----------

1. Inleiding	8
---------------------	----------

1.1 Aanleiding: koersen op een toekomstbestendige economie	8
1.2 Afbakening	11
1.3 Programma onder Omgevingswet	11
1.4 Proces	11
1.5 Leeswijzer	12

2. Waar staat Brummen nu?	13
----------------------------------	-----------

2.1 Brummen: een prettige gemeente in het groen	13
2.2 Demografie, werkgelegenheid en verbinding met regio	13
2.3 Economisch profiel: industrie, zorg en toerisme beeldbepalend	14
2.4 Bedrijventerreinen	16
2.5 Centrumgebieden	17
2.6 Toekomstbestendigheid	20

3. Ambities voor de toekomst	22
-------------------------------------	-----------

3.1 Visie: economie van (maatschappelijke) meerwaarde	22
3.2 Dienstverlening, netwerk en regio	25
3.3 Ruimte voor ondernemerschap op bedrijventerreinen: bestaand en nieuw	27
3.4 Levendige centra	29

3.5 Duurzaamheid, klimaat en organisatie	32
--	----

Bijlage 1 Acties samengevat	37
------------------------------------	-----------

Voorwoord

Door wethouder Economische Zaken Steven van de Graaf:

Economie en ondernemerschap spelen een centrale rol in de vitaliteit van onze samenleving. Traditioneel bekijken we economie vanuit het financiële aspect; zij zorgt voor werk en inkomen en draagt daarmee bij aan bestaanszekerheid voor onze inwoners. Maar de effecten van economie gaan veel verder dan dat. Ondernemers dragen substantieel bij aan het voorzieningenniveau van onze kernen, sponsoren ons verenigingsleven en helpen bij het behalen van maatschappelijke doelstellingen, zoals de energietransitie en verduurzaming. En ze ondersteunen inclusiviteit door bij te dragen aan re-integratie in het arbeidsproces.

Het ondernemersklimaat staat tegelijkertijd enorm onder druk. Uitdagingen zoals het online winkelen, personeelstekorten en oplopende huisvestings- en exploitatiekosten. Daarnaast ontbreekt het steeds vaker aan ruimte om het bedrijf competitief te houden terwijl de vraag naar ruimte voor werken door de woningbouwopgave tevens toeneemt. Wanneer het onze lokale economie minder goed vergaat, merken we dit direct in onze samenleving. De gemeente Brummen heeft tot op heden echter geen economisch beleid met een langere termijn strategie.

Met dit programma economie gemeente Brummen repareren we dit. We maken een economische foto en bepalen koers vanuit de lokale overheid met acties die nodig zijn om onze economie in balans en gezond te houden richting de toekomst.

Door de provincie Gelderland:

Vanuit het programma Eerbeek-Loenen 2030 verwelkomen wij het Programma Economie van de gemeente Brummen. Het programma presenteert heldere en duidelijke toekomstplannen voor de Brummense economie, met een nadruk op samenwerking en duurzame groei. Deze

focus sluit naadloos aan bij de ambitie van provincie Gelderland om een vitale en innovatieve economie te realiseren, als fundament voor brede welvaart.

De economie in Gelderland, en specifiek in Brummen, is goed verankerd, met een belangrijke rol voor het papier- en kartoncluster in Eerbeek. Sinds enkele jaren werken gemeente Brummen, Industriekern Eerbeek-Loenen (IKEL), provincie Gelderland, Waterschap Vallei en Veluwe en inwoners samen in het programma Eerbeek-Loenen 2030. Het gezamenlijke doel is het verbeteren van de leefbaarheid, het bevorderen van duurzaamheid en het versterken van het vestigingsklimaat.

Een belangrijk speerpunt van dit programma is het behoud van het papier- en kartoncluster in Eerbeek en het versterken van de internationale concurrentiepositie van deze sector. Ook ondersteunen wij de ambities van de papier- en kartonfabrieken om hun verduurzaming te versnellen. Deze inspanningen dragen bij aan een gezonde en aangename leefomgeving, waardoor de gemeente Brummen nog aantrekkelijker wordt voor bewoners, recreanten en bedrijven die zich willen vestigen.

Dankzij de economische focus vanuit de gemeente Brummen, in combinatie met de bestaande samenwerking tussen verschillende partijen in de regio, zijn wij ervan overtuigd dat we kunnen zorgen voor een economie in Brummen die niet alleen nu, maar ook in de toekomst robuust en duurzaam blijft.

Wij wensen het team van Programma Economie veel succes met de uitvoering van de plannen!

Door de werkgroepen toekomstbestendige bedrijventerreinen Brummen:

Als ondernemers op de bedrijventerreinen van Brummen beseffen we hoe belangrijk een goed economisch beleid is. Door mee te denken over de toekomst en ruimte te bieden voor groei en werkgelegenheid, zorgen

we niet alleen voor het succes van onze bedrijven, maar ook voor de bloei van de regio en voor de inwoners van Brummen. Gemiddeld werkt maar liefst 30% van de beroepsbevolking voor een van onze Brummense bedrijven. Daarom alleen al zijn bedrijven belangrijk en dat rechtvaardigt ook de inzet van de gemeente om de lokale economie te versterken. We zijn dan ook blij met deze visie en zien uit naar de concrete uitvoering.

Concreet vindt die samenwerking nu al plaats op de bedrijventerreinen Rhienderen-Noord en Hazenberg. We werken aan een betere veiligheid en aan een duurzamer terrein. Bovendien wordt in het verlengde daarvan binnenkort een bestuur van de ondernemers op de bedrijventerreinen opgericht. In samenwerking met de gemeente Brummen en de beleidsmakers kunnen we op die manier bijdragen aan een toekomst waarin iedereen kan groeien.

Door de ondernemersvereniging Brummen:

Aspecten als werkgelegenheid en leefbaarheid zijn essentieel voor de beleving, waardering en kwaliteit van een dorp. Ondernemers (en het ondernemen in het algemeen) in een dorpscentrum dragen logischerwijs het meeste bij aan genoemde aspecten. En dus zijn zij het meest van invloed op de mate van beleving, waardering en kwaliteit van een dorp.

De huidige tijd brengt vele uitdagingen met zich mee. Ontwikkelingen gaan snel en wisselen zich in hoog tempo af. Milieu-, klimaat- en duurzaamheidsvraagstukken moeten opgelost worden voor een bestendige toekomst. Maar ook de (retail)markt is continu in beweging en consumenten verwachten dat ondernemers daar in mee gaan. Al deze uitdagingen drukken zwaar op de schouders van ondernemers. Gezien het algemeen belang van werkgelegenheid en leefbaarheid mag van de (lokale) overheid daarom verwacht worden dat ondernemers en het ondernemen zoveel mogelijk ondersteund worden. Uiteindelijk profiteert een heel dorp daarvan!

Een doordacht en uitvoerbaar economisch beleid is vanzelfsprekend van grote waarde voor de Brummense (centrum) ondernemers. Werkgelegenheid en leefbaarheid, de toekomst van ons dorp, zullen we moeten borgen door de juiste keuzes te maken.

Met alleen het lanceren van een beleid zijn wij er echter niet! Om werkelijk iets te bereiken zullen we ook de samenwerking moeten aangaan of intensiveren. Zowel ondernemers onderling, met de overheid, maar zeker ook met stakeholders zoals vastgoedeigenaren etc. Het opzetten van een 'BIZ' zou daarbij in financiële zin kunnen helpen. Het hebben van een 'centrummanager' kan zorgen voor structuur en het bereiken van die gezamenlijke stip op de horizon. Ondernemers staan daarvoor open. Voor het in gang zetten van het proces en de nodige ondersteuning nodigen wij graag de lokale overheid uit. De lokale politieke partijen roepen wij graag op om de politieke wil uit te spreken om samen met ons het pad te gaan bewandelen. Met de handen in één zullen we ongetwijfeld resultaat gaan bereiken!

Door de Industrie Kern Eerbeek Loenen (IKEL):

Industrie in het groen: waar werken, wonen, natuur en recreëren samengaan.

Voor ondernemers op de bedrijventerreinen van Eerbeek is een goed economisch beleid belangrijk. De IKEL werkt samen binnen netwerken aan gemeenschappelijke belangen, thema's en met overheden aan integrale oplossingen over industrie en leefbaarheid. Zo ook bij programma Eerbeek Loenen 2030 en bij de totstandkoming van het economisch beleid van de gemeente Brummen. De bedrijventerreinen in Eerbeek bestaan uit bedrijven die een cluster vormen van grotendeels verweven bedrijven die een mix vertegenwoordigt aan: grote internationale concerns, kleine lokale bedrijvigheid, stuwende toeleverende bedrijven, hoofdrolspelers in papier- en verpakkingindustrie en gespecialiseerde spelers in niche segmenten. Vijftig procent van onze werknemers woont en werkt in de gemeente Brummen. Door mee te denken over de toekomst en ruimte te bieden voor groei en werkgelegenheid, zorgen we niet alleen voor het succes van onze bedrijven, maar ook voor de bloei van de regio en voor de inwoners van de gemeente Brummen.

Samenvatting

Het Programma Economie gemeente Brummen

Het Programma Economie is een beleidsinstrument onder de Omgevingswet. Het helpt economische doelen en ambities te realiseren binnen de kaders van de fysieke leefomgeving. Het Programma Economie van de gemeente Brummen richt zich op het versterken en toekomstbestendig maken van de lokale economie. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de gemeente. Economie speelt namelijk een centrale rol in de samenleving. Het biedt werk en inkomen, houdt de leefbaarheid en het voorzieningenniveau op peil en geeft gestalte aan maatschappelijke doelstellingen zoals de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie.

Dit Programma Economie bevat de inhoudelijke ambities en maatregelen waar de gemeente de komende jaren samen met belanghebbenden mee aan de slag gaat.

Programma Economie als houvast voor (toekomstige) keuzes

De stabiele economische positie van de gemeente heeft ertoe geleid dat er in de afgelopen decennia geen directe noodzaak was om structureel economisch beleid te voeren en een koers uit te stippelen. Nu is de behoefte er wel. Dat komt onder meer door:

- het Rijk en de regio kiezen al positie en stippelen een economisch perspectief uit. Het is zaak dat de gemeente Brummen niet achterblijft, maar juist ook haar eigen koers bepaalt op lokaal niveau;
- de visie op economie verandert: de focus verschuift van welvaart naar brede welvaart;
- transities zorgen voor economische veranderingen, wat vraagt om een vernieuwde visie op economie;
- het monotone karakter van de economie maakt Brummen kwetsbaar bij economische tegenwind. Deze kwetsbaarheid wil de gemeente omzetten in weerbaarheid;

- de gemeente heeft behoefte aan een samenhangend en overkoepelend economisch beleid om meer impact te maken en het bedrijfsleven gericht te ondersteunen.

In dit Programma Economie maakt de gemeente keuzes omtrent het versterken en vernieuwen van de lokale en regionale economie. Dit biedt houvast en vormt een fundament voor toekomstige keuzes.

Ruimtelijk-economische uitgangspositie van de gemeente Brummen

De economie in de gemeente Brummen functioneert. Daar is de gemeente content mee; de gemeente beschikt over een sterke papierindustrie, toerismesector en zorgsector. De papierindustrie rond Eerbeek is historisch gezien een belangrijke motor voor de lokale werkgelegenheid en economie. Bovendien heeft de gemeente Brummen een landbouwsector om trots op te zijn.

Tegelijkertijd staat de gemeente voor de uitdaging van een vergrijzende bevolking en ligt de werkgelegenheid onder het landelijk gemiddelde. Hierdoor werken veel inwoners buiten de gemeente. Dit zorgt voor een hoge arbeidspendel. Daarnaast wordt de lokale economie gedomineerd door de papierindustrie. Hoewel dit een waardevolle sector is voor de gemeente, heeft economische tegenwind in deze sector merkbare gevolgen voor de gehele gemeentelijke economie. Dat maakt de gemeente kwetsbaar.

De ruimte voor economie is schaars in de gemeente, vooral op de bedrijventerreinen. De ruimtevraag bedraagt daar zo'n 2,5 tot 11 hectare tot 2040. Tegelijk is het aanbod onvoldoende toereikend om de ruimtevraag te accommoderen. Er is geen uitgeefbaar areaal meer beschikbaar en ook andere belangrijke maatschappelijke thema's zoals wonen, energie en recreëren vragen om ruimte.

Ook de centrumgebieden van Brummen en Eerbeek vergen aandacht. De fysieke winkels staan onder druk. De opgave is om de centrumgebieden leefbaar en vitaal te houden door te werken aan de belevingswaarde en een prettig verblijfsklimaat.

Ambities en opgaven in dit Programma Economie

Om de opgaven aan te pakken, formuleert de gemeente ambities en acties voor vijf onderwerpen:

- Visie: economie van (maatschappelijke) meerwaarde;
- Dienstverlening, netwerk en regio;
- Ruimte voor ondernemerschap op bedrijventerreinen: bestaand en nieuw;
- Levendige centra;
- Duurzaamheid, klimaat en organisatie.

Bij deze onderwerpen horen onderstaande acties (lees hoofdstuk drie voor een uitgebreide toelichting):

Eerbeek 1
Brummen 9

Eerbeek

Coldenhovenseweg

1. Inleiding

1.1 Aanleiding: koersen op een toekomstbestendige economie

Transities en ruimtedruk bewegen de economie

De gemeente Brummen is een prettige gemeente om te wonen, te werken en te verblijven. Dat wil de gemeente behouden. Het is daarbij van wezenlijk belang dat de gemeente in de toekomst beschikt over een goede balans tussen werken, wonen, recreëren en duurzaamheid. Daar ligt de uitdaging. De gemeente staat momenteel middenin grote economische transities. Denk aan de energietransitie, de circulaire transitie en de uitdagingen van klimaatverandering. Om hierop in te spelen is ruimte in het landschap nodig. Denk onder meer aan ruimte voor opslag van secundaire materialen, ruimte voor energie-infrastructuur en ruimte voor wateropvang en -berging. Daarbovenop komen forse ruimtevragen vanuit verschillende functies zoals wonen, natuur en werken.

De ruimtedruk is vooral concreet merkbaar op de bedrijventerreinen; de bestaande bedrijventerreinen in de gemeente Brummen zijn vol. Dit knelt; zeker met het oog op de woningbouwopgave in Brummen en de rest van de Stedendriehoek. De vraag naar banen zal door de bevolkingsontwikkeling toenemen. Veel van die werkgelegenheid zal zich op de bedrijventerreinen toespitsen; dit zijn immers dé clusters van werkgelegenheid in de gemeente. Groeiruimte in brede zin is nodig om de goede economie positie te behouden en te versterken.

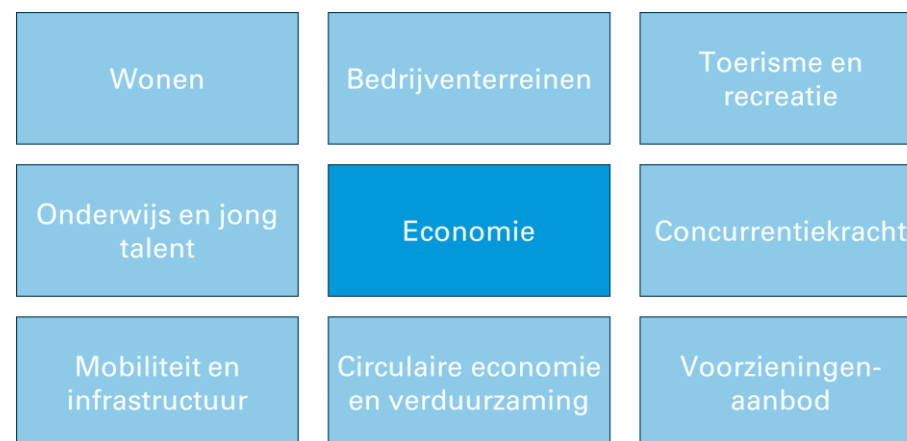
Economische koers essentieel voor behoud leefbaarheid en vitaliteit in gemeente Brummen

Een sterke en vitale economie is essentieel voor de (brede) welvaart van gemeente Brummen. Het zorgt voor werkgelegenheid en versterkt de leefbaarheid. Ondernemingen bieden de middelen voor investeringen in

infrastructuur, duurzaamheid en leveren een bijdrage aan het bruisende verenigingsleven. Bovendien speelt de economische waarde die bedrijven genereren een essentiële rol in het open houden van voorzieningen in de kernen, zoals winkels en horeca gelegenheden. Zonder bestedingen zouden (nog meer) voorzieningen hun deuren moeten sluiten.

De economie van de gemeente is niet een op zichzelf staand eiland, zoals schematisch weergegeven in figuur 1. Integendeel, economie en ondernemerschap zijn nauw verweven met andere beleidsvelden zoals wonen, leefklimaat, mobiliteit en de sociale structuur van de gemeente. De economie wordt beschouwd als het cement dat deze thema's verbindt en versterkt. Brokkelt dit cement af, dan heeft dit impact op het functioneren van onze gemeente. Daarmee is het belangrijk dat de Brummense economie gezond blijft, zowel op korte als lange termijn.

Figuur 1: Economie in samenhang met andere relevante thema's

Van essentieel belang om consistent aandacht te besteden aan het onderwerp economie

Omdat economie raakt aan zo veel belangrijke sociaal-maatschappelijke thema's is het van groot belang dat de gemeente blijft werken aan een gezonde en robuuste economie. Een goed functionerende economie draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in de gemeente. Bijvoorbeeld door bedrijven, jongeren en jonge gezinnen aan te trekken die zorgen voor de nodige bestedingen en een goede demografische balans. Momenteel heeft Brummen gemiddeld meer te maken met vergrijzing dan het regionaal- en nationaalgemiddelde (zie hoofdstuk 2).

Een programma economie: waarom?

De economie in de gemeente Brummen functioneert. Daar is de gemeente content mee; de gemeente beschikt over een sterke papierindustrie, toerismesector en zorgsector. Bovendien heeft de gemeente Brummen een landbouwsector om trots op te zijn. De verhouding banen ten opzichte van het aantal woningen is passend bij een gemeente van deze omvang. De gemeente Brummen scoort ongeveer hetzelfde als de omliggende gemeenten Bronckhorst en Rheden. Qua onbenut arbeidspotentieel doet de gemeente Brummen niet onder voor de regio. Wel heeft de gemeente Brummen gemiddeld gezien minder bedrijfsvestigingen per 10.000 inwoners. Dat is te verklaren door het landelijk karakter van de gemeente en de ligging nabij grote economische centra als Apeldoorn en Arnhem. De stabiele economische positie heeft er toe geleid dat er in de afgelopen decennia geen directe noodzaak was om structureel economisch beleid te voeren en een koers uit te stippelen.

Er is nu wel behoefte aan nieuw beleid, omdat:

- de visie op economie verandert: de focus verschuift van welvaart naar brede welvaart (voor een toelichting op brede welvaart zie pagina 20). Bovendien zorgen transities voor economische veranderingen. Dat vraagt om een vernieuwde visie op economie van de gemeente Brummen. Het Rijk en de regio kiezen al positie en stippelen een economisch perspectief uit. Het is zaak dat de

gemeente Brummen niet achterblijft, maar juist ook haar eigen koers bepaalt op lokaal niveau.

- de gemeente met vernieuwd economisch beleid ondernemers gerichter kan ondersteunen in de transities. Dat levert winst op voor de gemeenschap.
- de gemeente zich ervan bewust is dat het monotone karakter van de economie kwetsbaar is bij economische tegenwind. De papierindustrie is de motor van lokale werkgelegenheid. Zodra deze sector hapert, dan heeft dat ingrijpende gevolgen voor zowel de werkgelegenheid als de indirecte afhankelijke bedrijven en diensten. Daar wil de gemeente met vernieuwd beleid aandacht aan schenken.
- de gemeente merkt dat het ontbreken van economisch beleid en financiële middelen gevolgen heeft voor de (doelgerichte) uitvoering; een stip op de horizon ontbreekt. Economische doelen zijn gefragmenteerd als onderdeel van projecten en/of programma's waardoor de kracht van een gezamenlijke visie en strategie ontbreekt. De gemeente heeft behoefte aan een samenhangend en overkoepelend economisch beleid voor de gehele gemeente om meer impact te maken en kwetsbaarheid te verminderen. Dergelijk beleid draagt bij aan het behoud van banen, biedt perspectief aan het bedrijfsleven en versterkt de leefbaarheid in de gemeente Brummen.

De gemeente pakt haar rol in het versterken en vernieuwen van de lokale en regionale economie. Er wordt een duidelijke koers uitgezet om de lokale economie te bevorderen en te diversifiëren. Dit gebeurt via het Programma Economie, dat houvast geeft en een fundament biedt waarop toekomstige keuzes kunnen worden gebaseerd.

Gericht invloed uitoefenen waar het kan

De gemeente is geen ondernemer maar heeft aanzienlijke invloed op de lokale economie, zowel direct als indirect. Direct oefent de gemeente invloed uit door het creëren van fysieke randvoorwaarden zoals beschikbare ruimte voor bedrijven, bereikbaarheid, woonmogelijkheden, recreatie en voorzieningen. Indirecte invloed komt voort uit het ondernemersklimaat en de dienstverlening die de gemeente biedt. Een gunstig ondernemersklimaat, gekenmerkt door ondersteunende

regelgeving en efficiënte dienstverlening, kan bedrijven stimuleren om zich te vestigen en te groeien. Met dit programma zet de gemeente ambities en acties uiteen waarop zij zelf – al dan niet in samenwerking – kan acteren; door dit programma wil de gemeente het verschil maken en een positieve bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling.

Nationaal en regionaal groeit aandacht voor ruimtelijk economische koers

Het Rijk

Het Rijk streeft naar een goede kwaliteit van leven en een duurzame en circulaire economie gericht op brede welvaart. Daarbij zoekt het naar een nieuwe balans tussen de ontwikkelingen die nodig zijn voor een toekomstbestendige economie, lokale werkgelegenheid, het ruimtebeslag daarvan en de omgevingskwaliteit, waarbij onder andere gezondheid en veiligheid een belangrijke rol spelen.

Een heldere economische koers en passende toebedeling van de ruimte is daarbij noodzaak. Dat is niet eenvoudig. Zeker nu de druk op de beschikbare ruimte steeds meer groeit. In toenemende mate komen bijvoorbeeld gebieden waar bedrijvigheid en werkgelegenheid gevestigd zijn onder druk te staan door de vraag naar andere ruimtelijke functies, zoals wonen. Dit betekent dat in sommige regio's kostbare economische functies plaats moeten maken voor woningbouw of andere maatschappelijke voorzieningen. Hierdoor neemt het risico toe dat er onvoldoende ruimte overblijft voor essentiële economische activiteiten die cruciaal zijn voor werkgelegenheid, innovatie en het bredere voorzieningenniveau van steden en dorpen; ofwel een toekomstbestendige economie gericht op brede welvaart.

Regio Stedendriehoek

In het regionaal programma werklocaties (RPW) dat voor de regio Stedendriehoek is herzien in 2025 wordt het belang voor ruimte voor economie sterk onderstreept. Een belangrijke reden hiervoor is het waarborgen van de brede welvaart en de algemene leefbaarheid.

Ruimte voor economie heeft tal van sociaal-maatschappelijke voordelen, denk aan versterking van de leefbaarheid door het op peil houden van voorzieningen, onderwijs en werkgelegenheid (dichtbij huis). Het totaal is beschreven in het document Ruimtelijke Economische Bouwstenen (Stec groep, 2025)

Enkele relevante uitgangspunten (voor het programma economie in Brummen) uit het RPW zijn:

- 1 De regio wil het begrip brede welvaart zo veel mogelijk omarmen en leidend maken bij ruimtelijk-economische afwegingen.
- 2 Door ruimte voor werk en inkomen te bieden in de steden – en zeker ook in de kleinere kernen – draagt de gemeente bij aan het leefbaar houden van alle kernen. Hierbij wordt een directe verbinding gemaakt met het programma Vitaal Landelijk Gebied.
- 3 Regio Stedendriehoek vindt het belangrijk dat de balans tussen wonen en werken wordt gewaarborgd. De regio vindt het belangrijk dat economische ontwikkeling op regionaal schaalniveau minimaal gelijk moet opgaan met de groei van het aantal inwoners. Streven is één nieuwe baan per woning.
- 4 Het bieden van ademruimte op de bedrijventerreinenmarkt is essentieel voor het doorlopen van transities (energietransitie, ruimte om te vergroenen/verblauwen, klimaatadaptie, duurzame mobiliteit, grondstoffen- en circulaire transitie, digitalisering, landbouw- en voedseltransitie).

1.2 Afbakening

Economie is een breed begrip. Het gaat niet alleen over de papierindustrie, toerisme- en zorgsector, voorzieningen, detailhandel en het midden- en kleinbedrijf, maar ook breder over de landbouwsector. Al deze sectoren dragen in gezamenlijkheid bij aan de economie van Brummen en aan de brede welvaart. Bijvoorbeeld door het versterken van de leefbaarheid, sociaal ondernemerschap, werken aan de transitie naar een circulaire economie, het aantrekken van talent en realiseren van economische groei binnen de planetaire grenzen, en daarmee aan een aantrekkelijke gemeente om te wonen en te werken. De directe focus in het programma economie ligt op bedrijvigheid die fysiek plaatsvindt in de centrumgebieden, op de bedrijventerreinen en in de woonkernen. In dit programma wordt het buitengebied waarin de landbouwsector actief is, niet meegenomen.

Landbouwsector in het buitengebied

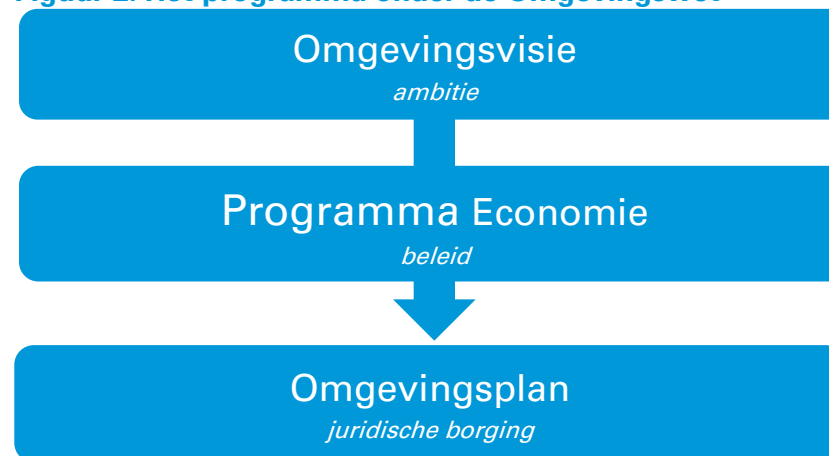
De landbouw staat voor een grote transitieopgave, waarvan de uitkomsten een aanzienlijke impact kunnen hebben op het toekomstig verdienvermogen en leefbaarheid in het buitengebied. Dit vraagt aandacht van de gemeente, maar het gaat voorbij de scope van dit programma om in te gaan op de transitie in het landelijk gebied; daar is een separaat beleidskader – al dan niet in samenwerking met de regio en provincie – voor nodig.

1.3 Programma onder Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Het Programma Economie is een beleidsinstrument onder de Omgevingswet. Het helpt economische doelen en ambities te realiseren binnen de kaders van de fysieke leefomgeving. Het programma is de brug tussen de brede ambitie van de omgevingsvisie en de juridische borging in het Omgevingsplan.

Dit programma hangt onder de omgevingsvisie, waarin het strategische, integrale langetermijnbeleid is vastgelegd. Dit Programma Economie is een verdere beleidsuitwerking en bevat concrete maatregelen om beleidsuitgangspunten voor de fysieke leefomgeving te bereiken. Dit Programma Economie bevat de inhoudelijke ambities en maatregelen waar de gemeente de komende jaren samen met belanghebbenden mee aan de slag gaat.

Figuur 2: Het programma onder de Omgevingswet

1.4 Proces

Dit Programma Economie is in de periode september 2024 t/m maart 2025 tot stand gekomen. De gemeente heeft bij de totstandkoming op momenten een beroep gedaan op ondernemers, ondernemersvertegenwoordigingen, het college en de raad. Deze gesprekken vonden plaats op:

- 1 oktober 2024 brede ambtelijke bespreking met diverse beleidsvelden;
- 12 november 2024 bespreking met het college;
- 21 november 2024 bespreking met de raad;
- 18 december 2024 gesprek met vertegenwoordiger papiercluster;

- 7 januari 2025 bespreking met (centrumondernemers) ondernemersvereniging Brummen en ondernemersvereniging Eerbeek;
- 6 februari 2025 bespreking met (bedrijventerrein)ondernemers (Rhienderen-Noord en De Hazenberg) en kennisnetwerkbeweging CLOK.
- In de maart 2025 is het programma beoordeeld door vertegenwoordigers van provincie Gelderland (EZ en Eerbeek Loenen 2030) en de Regio Stedendriehoek.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk **twee** wordt de huidige staat van de Brummense economie besproken. Er wordt bekeken waar de gemeente nu staat en welke ontwikkelingen zich afspelen. Hierbij worden onder andere de demografische trends, werkgelegenheid in verschillende sectoren, en arbeidspendel behandeld. Ook volgt in dit hoofdstuk inzicht in de ruimtelijke en economische situatie van de gemeente, zoals de vraag naar ruimte op bedrijventerreinen en de regionale positie van Brummen. Verder worden de uitdagingen voor de centrumgebieden en de ontwikkelingen die daar spelen behandeld. Tot slot komt kort aan bod welke uitdagingen voor de gemeente liggen op het gebied van toekomstbestendigheid.

Hoofdstuk **drie** richt zich op de toekomst van Brummen. Hier leest u meer over de visie op de lokale economie en de bijbehorende ambities. De rol van de gemeente in het realiseren van deze ambities wordt besproken, met een focus op drie hoofdthema's: ruimte voor ondernemerschap op bedrijventerreinen, levendige centrumgebieden en de toekomstbestendigheid. De ambities per thema worden aangegeven, evenals de acties die worden ondernomen om deze te realiseren.

2. Waar staat Brummen nu?

2.1 Brummen: een prettige gemeente in het groen

Aantrekkelijke groene omgeving van (historisch) economisch belang

De gemeente Brummen bevindt zich in een natuurrijke, landelijke omgeving. De bossen en velden omringen de dorpscentra. Nationaal park Veluwezoom ligt tegen Eerbeek en de IJssel kronkelt langs Brummen, er zijn recreatiemogelijkheden in het groen alom. Tegelijkertijd zijn grote(re) steden als Arnhem, Apeldoorn en Zutphen goed te bereiken. De combinatie van de rust in de natuur en levendigheid in de nabijgelegen dorpen en steden maakt de gemeente Brummen een prettige plek om te wonen en verblijven.

De geografische ligging bepaalt voor een belangrijk deel het economisch DNA en functioneren van de gemeente. De ligging op de overgang van de Veluwe naar de IJsselvallei maakte de Eerbeeksebeek geschikt voor watermolens. En daaruit ontstonden de hedendaagse papierfabrieken. Deze prachtige ligging trekt jaarlijks vele toeristen aan.

2.2 Demografie, werkgelegenheid en verbinding met regio

Brummen groeit, maar heeft een vergrijzingsopgave

In de afgelopen tien jaar is de bevolkingsomvang van Brummen met anderhalf procent gestegen. In 2015 telde Brummen 20.983 inwoners, in 2024 is dit 21.286. De bevolkingsprognose van Primos voorziet een verdere stijging van circa 5% (= 1.138 inwoners) tot 2035. Tegelijkertijd is

een bovengemiddelde trend van vergrijzing zichtbaar. Ongeveer een kwart (25%) van de Brummense bevolking is 65 jaar of ouder. Landelijk is dit gemiddeld een op de vijf (20%).

Met name in de vergrijzing ligt de komende jaren een opgave. Beschikbaar arbeidspotentieel is namelijk een belangrijke voorwaarde voor economische groei. Met andere woorden, Brummen wordt relatief minder aantrekkelijk voor de vestiging van bedrijven bij een hoge mate van vergrijzing. Omgekeerd draagt de aanwezigheid van voldoende banen en carrièremogelijkheden in Brummen (en de directe regio), naast passende woningen en voorzieningen, bij aan het behouden en mogelijk aantrekken van jongeren en gezinnen voor/naar Brummen. Jongeren en gezinnen dragen bovendien bij aan het behoud van een divers voorzieningenniveau in de gemeente, omdat zij een ander uitgavenpatroon hebben dan ouderen.

Werkgelegenheid is sterk onder gemiddeld in Brummen

Gemeente Brummen telt ruim 8.575 banen. Dat is in de basis een mooi aantal voor een gemeente als Brummen en daar is men dan ook blij mee. Het aantal banen per duizend inwoners in de gemeente Brummen ligt ruim een kwart onder het landelijk en regionaal gemiddelde, zie onderstaande tabel. Dit betekent dat een aanzienlijk aandeel van de beroepsbevolking in Brummen geen werk heeft in de eigen gemeente. Dat is niet gek gezien de ligging ten opzichte van steden als Arnhem, Apeldoorn en Zutphen. Daar is het banenaanbod immers groter. Brummen is te typeren als een woongemeente binnen de bredere regio. Dat zorgt ervoor dat het erg prettig wonen en recreëren is in de gemeente, iets waar men trots op is en graag wil behouden. Het is van belang dat de werkgelegenheid op peil blijft, omdat dit bijdraagt aan zowel de leefbaarheid als de brede welvaart in de gemeente.

Tabel 1: Aantal banen per 1.000 inwoners beroepsbevolking

	Brummen	Arbeidsregio Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	Nederland
Aantal banen (per 1.000 inwoners van 15-74 jaar)	533	725	715

Bron: CBS (2023), bewerking Stec Groep

Arbeidspendel is hoog en maakt mobiliteit relevant

Brummen heeft een negatief arbeidspendelsaldo. Dat betekent dat er meer mensen van Brummen naar elders forenzen voor hun werk, dan dat er mensen van elders naar Brummen komen. De sterkste relaties (inkomend en uitgaand) heeft de gemeente met Apeldoorn, Zutphen en Rheden. De relatie met Deventer is relatief beperkt.

Deze bewegingen, die deels het gevolg zijn van een gebrek aan werkgelegenheid in de eigen gemeente maken mobiliteit een relevant thema. Geen enkele gemeente functioneert als eiland en een gemeente met de kenmerken van Brummen heeft in de regel een negatief arbeidspendelsaldo. Het beperken van de arbeidspendel is geen doel op zich maar wel een aandachtspunt. Zo leidt een hoge mobiliteitsdruk bijvoorbeeld tot mogelijk onwenselijk sluipverkeer in het buitengebied. Het belang van een goede mobiliteit tussen de genoemde kernen is groot. Een goede verbinding maakt het aantrekkelijker om in Brummen te wonen.

Tabel 2: Arbeidspendel

Gemeente	Inkomende pendel	Uitgaande pendel	Pendelsaldo
Apeldoorn	700	1.800	-1.100
Zutphen	700	700	0
Rheden	600	400	+200
Arnhem	100	500	-400
Deventer	100	200	-100
Doetinchem	100	200	-100
Voorst	100	200	-100
Bronckhorst	100	200	-100
Overige gemeenten	1.100	1.600	-500
Totaal	3.600	5.800	-2.200

Bron: CBS (2021), bewerking Stec Groep

2.3 Economisch profiel: industrie, zorg en toerisme beeldbepalend

Brummen kent veel industrie en weinig dienstverlening

Het economisch profiel van Brummen wordt gekenmerkt door een grote industriële sector; de papierindustrie (zie figuur 3 voor een overzicht van de werkgelegenheid uitgesplitst naar sectoren). Deze sector centraliseert zich rondom de kern Eerbeek. Industrie is een honkvaste sector, vanwege hoge investeringskosten en de grote omvang en immobilititeit van de fabrieken zijn bedrijfsverplaatsingen niet eenvoudig. Dit heeft ertoe geleid dat de papierindustrie historisch gezien een groot aandeel heeft (gehad) in de lokale werkgelegenheid. Daar ligt een kracht en een

zwakte voor de gemeente. Aan de ene kant correspondeert industrie met een hoog innovatiepotentieel en levert de sector een hoge spin-off op (0,38 baan per baan in de industrie). Dat is de kracht. Aan de andere kant gaat het om relatief grote bedrijven en is de gemeente kwetsbaar als één van deze bedrijven omvalt of zijn activiteiten verplaatst. Voorbeeld hiervan is het recente beëindigen van de bedrijfsactiviteiten van Stora Enso bv in Eerbeek waardoor circa 190 banen verdwenen. Dit leidde tot een afname van ruim 8% van de werkgelegenheid in de industriële sector in Brummen. Voor deze afname was de werkgelegenheid in deze sector jarenlang stabiel.

De industrie is in Brummen nog steeds een bovengemiddeld vertegenwoordigde sector. In Brummen werken er procentueel twee keer zoveel mensen in de industrie als landelijk. Omgekeerd komt met name de dienstverlening minder voor dan het nationaal gemiddelde. In de overige sectoren wijkt Brummen niet af van de gemiddelde werkgelegenheidsverdeling.

Toerisme krachtige motor voor de centrumgebieden

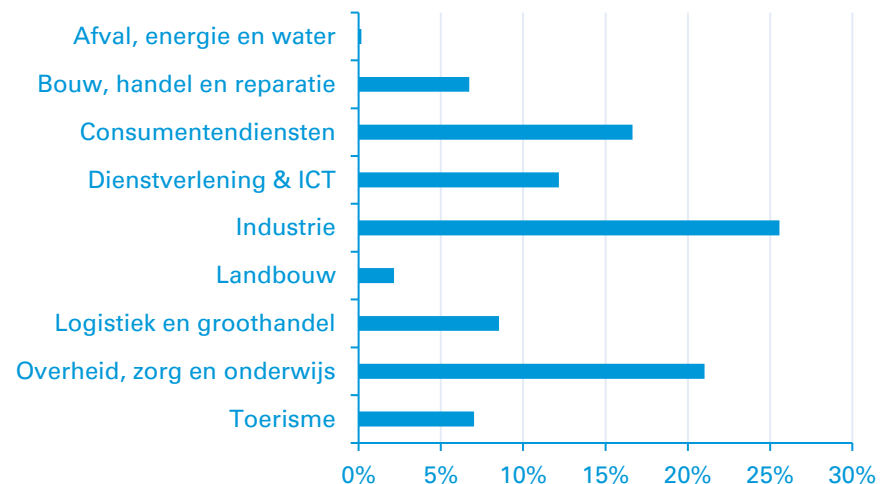
Dankzij de prachtige ligging aan de Veluwe en IJssel profiteert de gemeente jaarlijks van de vele toeristen en recreanten die komen fietsen, wandelen en overnachten. De toeristische sector in de gemeente Brummen is goed voor 7% van de werkgelegenheid. Deze werkgelegenheid en economische activiteiten concentreren zich in de centra. Daarnaast vinden er ook nog economische activiteiten in de toeristische sector plaats in het buitengebied.

In de gemeente komen € 3,4 miljoen toeristische bestedingen bij de detailhandel en horeca terecht, afkomstig van verblijfstoerisme (bezoekers die blijven overnachten). Het overgrote deel hiervan (€ 2,2 miljoen) gaat naar de horeca, de overige € 1,2 miljoen naar de detailhandel. Naast de groep verblijfstoeristen zijn er ook vele dagrecreanten die bestedingen doen in de gemeente. De totale bestedingen liggen dus hoger dan € 3,4 miljoen. Kortom, toerisme is een belangrijke sector voor de Brummense economie.

De zorgsector is goed voor bijna 14% van de werkgelegenheid binnen de gemeente

Brummen heeft een omvangrijke zorgsector. Met zorginstellingen als Riwis, het Thomashuis, Landgoed Klein Engelenburg en het Meidoornhuis is zorg een belangrijke sector in Brummen. In de welzijns- en gezondheidszorgsector zijn zo'n 1.215 mensen werkzaam. Dat is nagenoeg 15% van de totale werkgelegenheid in de gemeente. Vanwege de toenemende vergrijzing van de bevolking is de zorg een groeiende sector. De Rijksoverheid stuurt aan op het faciliteren van het langer thuis kunnen laten wonen van ouderen. Dit vraagt om meer flexibele zorgmedewerkers die langer thuiswonende ouderen ondersteunen en verzorgen.

Figuur 3: Werkgelegenheid uitgesplitst naar sectoren

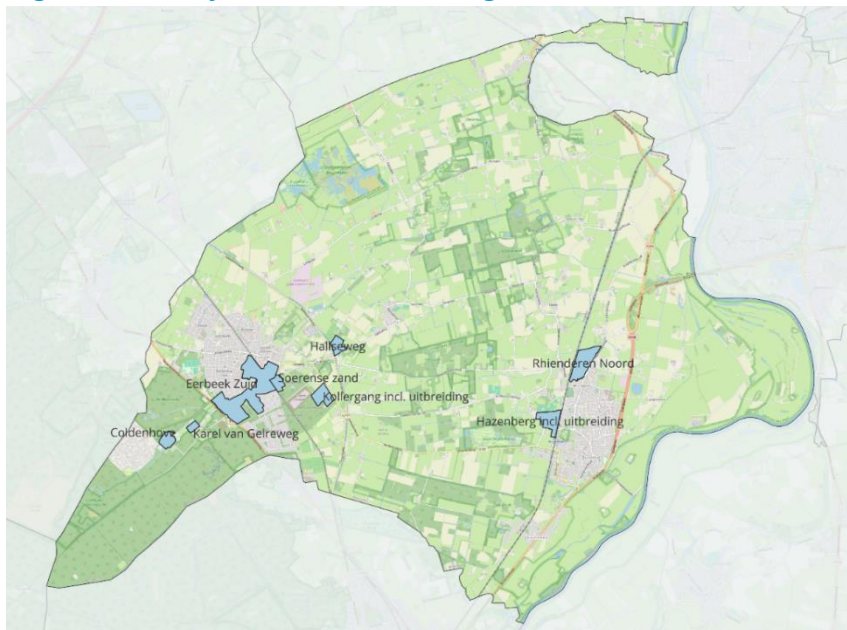
Bron: PWE Gelderland 2024. Bewerking Stec Groep, 2025

2.4 Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen van groot ruimtelijk economisch belang...

In Brummen hebben de bedrijventerreinen een belangrijk aandeel in de economie en werkgelegenheid. In de gemeente zijn er 3.260 banen afkomstig van een bedrijf gelegen op een bedrijventerrein van de in totaal 8.575 banen. Dit is nagenoeg 40% van de totale werkgelegenheid – ruim boven het landelijk gemiddelde van 30%. Ruim veertig procent van de werkgelegenheid op bedrijventerreinen is gevestigd op bedrijventerrein Eerbeek Zuid (1.350). Verdere grote bedrijventerreinen in de gemeente zijn Rhienderen-Noord (590 banen) en Kollergang (520 banen). In onderstaand kader gaan we dieper in op de werkgelegenheid, het aantal bedrijfsvestigingen en de kenmerken van de verschillende bedrijventerreinen in de gemeente. Zie figuur 4 voor de ligging van de bedrijventerreinen.

Figuur 4: Bedrijventerreinen in de gemeente Brummen

Bron: IBIS Gelderland 2024. Bewerking Stec Groep, 2025

Overzicht bedrijventerreinen per kern

Brummen

De kern Brummen heeft twee bedrijventerreinen als ruimtelijk-economische hotspots:

- Bedrijventerrein Hazenberg (32 vestigingen, 380 banen) – een gemengd bedrijventerrein met zowel industrie als dienstverlening. Het bedrijventerrein ligt gunstig nabij het treinstation maar is voor goederenverkeer matig ontsloten. Daarnaast oogt het terrein op sommige plekken verouderd en wonen er mensen.
- Bedrijventerrein Rhienderen-Noord (62 vestigingen, 590 banen) – een gemengd bedrijventerrein met een relatief groot aandeel industrie (17 vestigingen, 250 banen) en bouwnijverheid (10 vestigingen, 102 banen). Het bedrijventerrein is relatief goed ontsloten. Wel oogt het bedrijventerrein op sommige plekken verouderd en wordt er gewoond wat een spanningsveld tussen de woonfunctie en economische functie kan veroorzaken.

Eerbeek

De kern Eerbeek kent zes bedrijventerreinen, conform de indeling van IBIS:

- Bedrijventerrein Coldenhove bestaat feitelijk uit één bedrijf, namelijk de hier gevestigde papierfabriek, die goed is voor ruim 120 arbeidsplaatsen. Qua ligging (in Natura 2000-gebied) en infrastructuur (relatief smalle straatbreedte) is het bedrijventerrein relatief ongunstig gesitueerd.
- Bedrijventerrein Eerbeek Zuid is qua werkgelegenheid het voornaamste bedrijventerrein van de gemeente met 53 vestigingen en 1.350 banen. Met name de industrie (circa 76%) is hier een belangrijke sector. Hier bevinden zich de grootste bedrijven uit de gemeente. Het bedrijventerrein is bovendien relatief gunstig ontsloten en prettig gelegen in het groen.

- Bedrijventerrein Halsseweg – een klein bedrijventerrein met 7 vestigingen en 80 banen.
- Bedrijventerrein Karel van Gelreweg bestaat in essentie ook uit één bedrijf, waar ongeveer 180 personen werken. Qua ligging en infrastructuur is het bedrijventerrein relatief ongunstig gesitueerd tussen gronden die in provinciaal beleid als waardevolle natuur zijn aangemerkt.
- Bedrijventerrein Kollergang – een bedrijventerrein met 12 vestigingen en 520 banen.
- Bedrijventerrein Soerense Zand – een bedrijventerrein met 16 vestigingen en 50 banen.

... maar ruimte knelt

De bedrijventerreinen leveren een aanzienlijke bijdrage aan de Brummense economie maar de hoeveelheid beschikbare ruimte knelt. Op basis van de behoefteraming van bedrijventerreinen voor de regio Stedendriehoek verwachten de gemeente voor de komende jaren (tot 2030) nog een uitbreidingsvraag van 1,6 tot 6,0 hectare in de gemeente Brummen (zie ook tabel 3). Dat gaat voornamelijk over de autonome¹ groei van Brummense bedrijven en reguliere verhuisbewegingen, zoals dat in de afgelopen jaren plaatsvond. Er wordt in deze cijfers al vanuit gegaan dat enkele bedrijven op enig moment Brummen verlaten.

Tegelijkertijd beschikt Brummen op dit moment over onvoldoende aanbod om de ruimtevraag te accommoderen. Er is geen uitgeefbaar areaal meer beschikbaar en ook andere belangrijke maatschappelijke thema's zoals wonen, energie en recreëren hebben een ruimtevraag. Dat betekent dat er een opgave ligt in de gemeente.

¹ De autonome groei bedraagt de vraag naar extra bedrijventerreinen ten opzichte van de huidige voorraad, door natuurlijk verloop en dynamiek van bedrijven in gemeente en regio.

Tabel 3: Uitbreidingsvraag in de gemeente Brummen

Tijdperiode ▼ Scenario ►	EIB Laag	EIB Hoog
2024-2030	1,9 ha	6,0 ha
2031-2040	0,6 ha	4,8 ha
2024-2040	2,5 ha	10,8 ha

Bron: Behoefteraming bedrijventerreinen regio Stedendriehoek, Stec Groep (2023).
Bewerking: Stec Groep (2024)

2.5 Centrumgebieden

Fysieke winkels en centrumgebieden staan onder druk

Fysieke winkels en centrumgebieden staan onder druk. Het aantal fysieke winkelmeters neemt landelijk gezien af. Met name in kleinere kernen zoals Brummen en Eerbeek staan het voorzieningenniveau en de leefbaarheid hierdoor onder druk.

Er komt veel op winkelgebieden af; ten eerste staat beleving tegenwoordig centraal in centrumgebieden. Winkelgebieden veranderen naar gebieden met winkels waar beleving centraal staat en niet de winkel. Om deze beleving te bieden vervagen oude grenzen, er ontstaat 'blurring' van functies; consumenten willen een kop koffie in de boekhandel of een biertje bij de kapper. Dit vraagt om sturing vanuit de gemeente. Ten tweede spelen supermarkten een steeds prominere rol in (kleinere) centrumgebieden. Supermarkten breiden uit naar een steeds groter wordende toekomstbestendige maat om in te spelen op veranderende consumentenbehoefte. Dit leidt tot concurrentie voor

andere dagelijkse detailhandel zoals de bakker en slager. Een derde ontwikkeling is zichtbaar in de horecasector; waar winkels en voorzieningen onder druk staan, is de horeca sterk in de lift. Horecabezoek is in de huidige belevingseconomie een belangrijke vrijetijdsbesteding en biedt perspectief voor de centrumgebieden. Tot slot staan winkelgebieden, naast deze markttechnische veranderingen, ook onder druk als gevolg van klimaatverandering. Hittestress en wateroverlast komen naar alle waarschijnlijkheid frequenter voor, met name in (versteende) winkelgebieden. Dit vraagt om een groene en klimaatadaptieve inrichting van centra. Om goed in te spelen op de veranderende trends en toekomstbestendige en tevens aantrekkelijke centra te realiseren, is samenwerking vereist. Gemeenten, ondernemers en vastgoedeigenaren hebben elk unieke perspectieven en middelen die, wanneer gecombineerd, leiden tot innovatieve oplossingen. Door samen te werken kunnen ze beter inspelen op de veranderende behoeften van consumenten, de uitdagingen van klimaatverandering aanpakken en een aantrekkelijke omgeving creëren.

Cruciaal voor het leefbaar en vitaal houden van centrumgebieden zijn de belevingswaarde en een prettig verblijfsklimaat. Groene, compacte verblijfscentra met hoogwaardige ruimtelijke kwaliteiten passen bij de veranderende consumentenbehoefte. Centrumgebieden zijn zoals hierboven beschreven volop in ontwikkeling. Uit het recente koopstromenonderzoek (KSO, 2023) komt naar voren dat de centrumgebieden in de gemeente Brummen ook sterk in ontwikkeling zijn. De winkelgebieden/centra van Eerbeek en Brummen maken beide een vergelijkbare ontwikkeling door. Opvallend in deze ontwikkeling is dat met name de dagelijkse sector (+ 500 m² in de laatste vier jaar) en de horeca (+ 800 m² in de laatste vier jaar) een positieve ontwikkeling doormaken. Daarentegen is sinds 2019 een sterke afname van recreatieve en doelgerichte detailhandel zichtbaar. De leegstand neemt echter niet toe. Aanvullend op bovengenoemde ontwikkelingen neemt het totale aanbod commerciële voorzieningen in m² af, waarschijnlijk als gevolg door verdienstelijking (transformatie van winkels naar dienstverleners) of transformatie naar wonen.

Eerbeek en Brummen: zelfde opgave, eigen tempo

Ondanks de vergelijkbare ontwikkelingen verschillen de huidige opgaven van Brummen en Eerbeek nogal van elkaar. De initiële opgaven waar de kernen voor stonden waren redelijk vergelijkbaar. Een algemene trend is dat fysieke winkels verdwijnen. In heel Nederland zien we in dorpscentra meer winkelleegstand. Om die leegstand te voorkomen is het belangrijk om de kernen aantrekkelijk te maken voor bewoners en bezoekers. Het verschil tussen beide kernen is dat veel van de ambities rondom vitale kernen in Eerbeek ruimschoots in gang zijn gezet, Brummen blijft op dit vlak achter.

Transformaties in centrum Eerbeek dragen bij aan toekomstbestendigheid

In Eerbeek vinden de nodige transformaties plaats om het centrum toekomstbestendig te maken.

- Het afbakenen van het aantrekkelijke, verblijfsvriendelijke en compacte kernwinkelgebied rond het Stuivenburchplein (place-to-be), dit speelt een belangrijke rol in de uitstraling van het centrum.
- Het stationsgebied wordt ontwikkeld als een uitnodigende en prettige entree waar het verhaal van Eerbeek als papierdorp wordt verteld. Deze profilering draagt bij aan de onderscheidende beleving die in Eerbeek wordt geboden.
- Het Kerstenterrein wordt omgevormd tot een groene en uitnodigende ruimte, terwijl het Oranje Nassaplein wordt bestemd als een buurtcentrum, gericht op doelgericht winkelen en maatschappelijke functies (place-to-buy).
- De integratie van de groene fietsroute door het centrum, met horecagelegenheden langs de route, moet extra bezoekers aantrekken en de koopstromen stimuleren. Verder draagt het verplaatsen van winkels uit de aanloopstraten naar het compacte centrum bij aan de levendigheid van het gebied. Allemaal ontwikkelingen die gezamenlijk bijdragen aan een compact, levendig en vitaal centrum.

Juiste aanpak leidt tot resultaten in centrum Eerbeek

In Eerbeek worden positieve stappen gezet door het creëren van een aantrekkelijke en vitale kern, hetgeen terug te zien is in de koopstroomonderzoeken op kernniveau. De koopkrachttoevloeiing (percentage van de bestedingen dat gedaan wordt door consumenten afkomstig uit andere gemeenten) ligt in Eerbeek gemiddeld op 27% procent. Dit getal komt voort uit 18% in de dagelijkse sector (supermarkt, bakker, drogist), 30% in de recreatieve sector (modezaak, juwelier) en 32% in de doelgerichte sector (bouwmarkt, tuincentrum, woonwinkels). Op alle sectoren is dit een bovengemiddelde score ten opzichte van vergelijkbare kernen. Deze diverse koopstromen wijzen erop dat Eerbeek verschillende bezoekersmotieven aantrekt. Een van de redenen voor de mate van succesvolle ontwikkelingen in Eerbeek is de organisatiegraad onder de ondernemers. De ondernemers weten gezamenlijk goed in te springen op de uitdagingen die op de kern afkomen.

Brummen blijft achter, werk aan de winkel

Het centrum van Brummen kent een structurele achterstand in de detailhandel en economie in vergelijking tot Eerbeek, wat vraagt om dringende actie. Het gemiddelde percentage koopkrachttoevloeiing ligt op 13%, waarbij de recreatieve sector (26%) nog enigszins profiteert, maar de overige sectoren sterk afhankelijk zijn van lokale uitgaven. Het centrum functioneert onvoldoende wat leidt tot vertrekkende winkels, versnippering en leegstand in het winkelbestand. Dat ondermijnt de aantrekkingskracht verder, waardoor een negatieve vicieuze cirkel ontstaat. De focus van de gemeente ligt voornamelijk op wonen, waardoor werken en ondernemen onvoldoende worden gestimuleerd.

Om ervoor te zorgen dat de economie en detailhandel in de kern Brummen verbeteren is het versterken van de organisatiegraad onder de centrumondernemers essentieel. Dit kan door ondernemers beter te verenigen en samen te werken aan een compact en aantrekkelijk kernwinkelgebied. Positieve ontwikkelingen, zoals de verbeterde horecakwaliteit bij locaties als Kromhout en Concordia, bieden kansen om het centrum leefbaarder te maken en bezoekers langer vast te

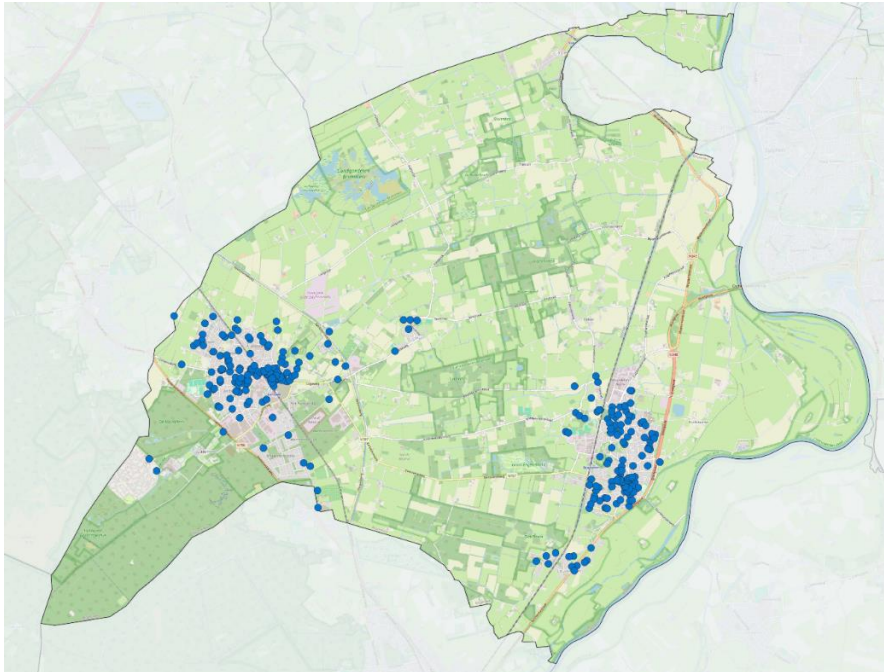
houden. Initiatieven die zorgen voor het stijgen van de gemiddelde besteding en het aantrekken van nieuwe doelgroepen zijn cruciaal om het centrum Brummen economisch gezien nieuw leven in te blazen.

Economie in de wijken mag niet concurreren met centrumgebieden

Naast de economische activiteiten in de centrumgebieden en op de bedrijventerreinen vinden er op andere plekken ook economische activiteiten plaats. Bijvoorbeeld in de woonwijken zijn kantoorfuncties of voorzieningen aan huis te vinden, zoals trimsalons of een schoonheidssalon. Mede vanwege het ruimtegebrek op de bedrijventerreinen is het wenselijk dat er op diverse locaties economische activiteiten in de wijk plaatsvinden, mits dit niet tot knelpunten leidt. Immers, verschillende economische activiteiten dragen bij aan een levendige kern en diversere economie. Het is daarbij van belang dat activiteiten in de wijk geen overmatige overlast of hinder veroorzaken of in toenemende mate een alternatieve vestigingslocatie worden voor centrumondernemers. De gemeente wil immers een levendig winkelgebied behouden. Indien de economische activiteiten in de wijk goed mengbaar zijn met de woonfunctie en niet concurreren met het centrum zijn deze activiteiten wenselijk.

In onderstaande figuur (figuur 5) zijn de locaties weergegeven met twee of meer arbeidsplaatsen die zich niet op een bedrijventerrein of in het buitengebied bevinden en/of niet tot de landbouwsector behoren. De gemeente ziet een duidelijke clustering in de centrumgebieden en verder wat verspreide economische activiteiten in de wijken. Een dergelijke spreiding van economische activiteiten past bij het profiel van kernen als Eerbeek en Brummen.

Figuur 5: Wijkeconomie in de gemeente Brummen

Bron: PWE Gelderland 2023. Bewerking Stec Groep, 2025

2.6 Toekomstbestendigheid

Een gezonde economie, nu én in de toekomst

Dit Programma Economie streeft naar een gezonde en functionerende economie, nu én in de toekomst. De toekomstbestendigheid van de economie is sterk afhankelijk van hoe goed veranderingen worden opgevangen. Een belangrijke succesfactor hierin is de organisatiegraad. Samen staan we sterker, weten we meer én kunnen we meer. Bovendien is een organisatiegraad vereist voor subsidies vanuit bijvoorbeeld de provincie, Regiodeals of Oost NL die ingezet kunnen worden om de economie toekomstbestendiger te maken.

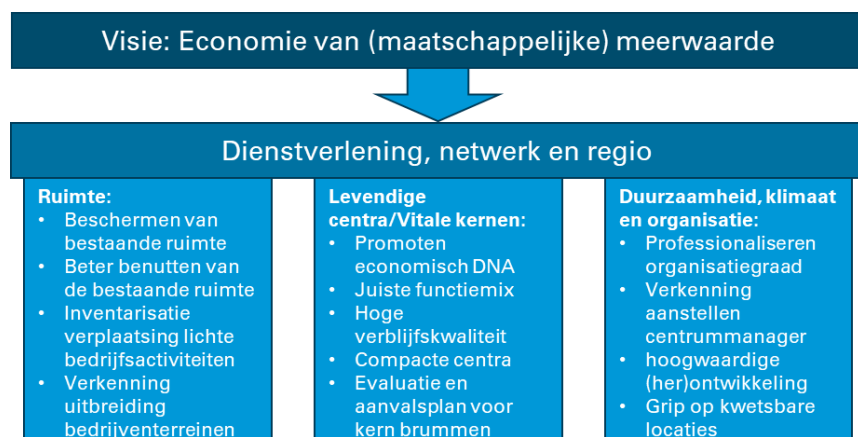
Enkele veranderingen die momenteel op de samenleving afkomen en waar actie op ondernomen moet worden zijn de energietransitie, digitalisering en klimaatadaptatie. Antwoorden moeten geformuleerd worden over hoe hiermee om te gaan. Een uitgebreidere toelichting van hoe met deze veranderingen per thema wordt omgegaan volgt in hoofdstuk drie.

Toekomstbestendigheid brengt extra ruimtevraag met zich mee

Een belangrijke (overkoepelende) verschuiving is de manier waarop naar ruimtelijke ordening wordt gekeken. Veel van de transities en veranderingen die op de gemeente afkomen, vereisen een schaars goed: ruimte! De energietransitie vraagt om ruimte voor infrastructuur, zoals batterijen en kabels. Ook de circulaire economie leidt tot een groeiende vraag naar ruimte voor de opslag en verwerking van materialen. Daarnaast vereist klimaatadaptatie meer ruimte voor bijvoorbeeld waterberging en het aanleggen van groen om hittestress tegen te gaan. Deze veranderingen en de toenemende ruimtebehoefte per thema maken het noodzakelijk om ruimte op een doordachte manier te ordenen en optimaal te benutten.

3. Ambities voor de toekomst

3.1 Visie: economie van (maatschappelijke) meerwaarde

3.1.1 Wat zijn de ambities?

Een economie die bijdraagt aan brede welvaart

Niet economische groei, maar de groei van de brede welvaart² is leidend bij beslissingen over de economie in de gemeente Brummen. Bij de keuzes die de gemeente maakt, zoekt zij een balans tussen economie, mensen en omgeving. De keuzes zijn er op gericht om op alle drie de

thema's winst te behalen. Met deze werkwijze zet de gemeente in op het leefbaar en vitaal houden van de gemeente. Onderliggend draagt dit bij aan het ontwikkelen van een toekomstbestendige, veerkrachtige economie. Brummen is een prettige gemeente om te wonen, werken en recreëren, dat moet zo blijven!

Een economie in balans is essentieel voor een vitale gemeente

Zoals in hoofdstuk twee beschreven kent de gemeente Brummen een bovengemiddeld vergrijzende bevolkingssamenstelling en ligt de werkgelegenheid 25% lager dan het nationaal gemiddelde. Onvoldoende werkgelegenheid en economisch activiteiten vormen een potentieel risico voor de leefbaarheid in de gemeente. De cruciale rol van economie als spil in de samenleving vereist een impuls om het brede welvaartsniveau op peil te houden en verder te laten toenemen. De gemeente staat voor een tweeledige opgave die breder gaat dan enkel het economisch domein. Als eerste het faciliteren van economische groei voor het behouden en aantrekken van jongeren en gezinnen, met als spin-off een groter draagvlak voor voorzieningen vanwege een hoger uitgavenpatroon. Als tweede het investeren in passende woningen, voorzieningen en carrière mogelijkheden (denk aan 'een leven lang ontwikkelen') in Brummen om de aantrekkelijkheid voor jongeren en gezinnen te vergroten. De gemeente streeft naar een evenwichtige economie om een prettig leef- en verblijfsklimaat te behouden

De gemeente streeft naar een economisch ecosysteem waarin bedrijven, overheid en inwoners gezamenlijk werken aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dat doet eenieder vanuit de eigen kracht

² Brede welvaart draait om een duurzame balans tussen economie, mens en planeet, zowel nu als voor toekomstige generaties. Dit komt tot uiting in het stimuleren van

waardevolle bedrijven voor de gemeente Brummen, het investeren in menselijk kapitaal en duurzaamheid, en het waarborgen van een hoog kwaliteitsniveau op werklocaties en andere gebieden.

en met oog voor de omgeving en regio. Hierbij gaan economische activiteiten hand in hand met het verbeteren van de kwaliteit van leven. Deze benadering van brede welvaart zal niet alleen de lokale veerkracht vergroten, maar ook bijdragen aan een duurzame toekomst voor de gemeente.

Een sterke, diverse economie; de gemeente omarmt sterke sectoren

Vanuit het brede welvaartspectief weegt de gemeente haar economische kosten en baten af tegen de ecologische en sociaalmaatschappelijke kosten en baten. Dit leidt ook tot grenzen aan de groei. Niet alles is mogelijk. De grenzen op het vlak van ecologie, stikstof, energie, water en simpelweg ruimte zijn bereikt of komen nabij. Dat dwingt de gemeente om keuzes te maken en waar mogelijk multifunctioneel met de ruimte om te gaan. De keuzes maakt de gemeente in de eerste plaats vanuit het economisch perspectief; ze streeft naar economische activiteiten die van meerwaarde zijn voor de economie. Daarnaast weegt de gemeente af of een ontwikkeling geen overlast veroorzaakt, andere ontwikkelingen in de knel brengt en/of ongewenste neveneffecten heeft.

Om de eerder beschreven economische balans zo goed mogelijk te borgen kiest de gemeente voor sectoren die meerwaarde bieden voor de samenleving. De focus ligt primair op de papierindustrie, de zorg en toerisme. Dit zijn krachtige sectoren die hier van oudsher zitten en waar de gemeente een goede propositie voor heeft. Dit zijn sectoren die belangrijk zijn en extra aandacht en prioriteit krijgen.

Naast deze waardevolle sectoren, hecht de gemeente veel waarde aan het lokale familiebedrijven en lokaal mkb. Familiebedrijven en mkb zijn een belangrijke schakel in de economie van de gemeente Brummen. Vanuit oudsher zijn veel van deze bedrijven in de gemeente ontstaan en doorgegroeid. Niet alleen vanwege de werkgelegenheid zijn familiebedrijven en mkb van meerwaarde, maar ook vanwege de maatschappelijke verantwoordelijkheid die deze ondernemers vaak voelen bijvoorbeeld door sponsoring van lokale verenigingen en initiatieven en behoud van de lokale ondernemerscultuur.

Sector	Toelichting
Papier industrie 	De gemeente houdt vast aan de bestaande en kenmerkende papierindustrie. Deze sector levert veel spin-off op voor toeleverende bedrijvigheid en vormt de ruggengraat van de Brummense economie. Het behoud en verdere ontwikkeling van de papierindustrie (bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid) wordt nagestreefd. Hierbij is het de papierindustrie primair aan zet om te innoveren en in te spelen op transities. De gemeente pakt hierbij een faciliterende rol.
Zorg 	De zorg is een grote sector in Brummen. Brummen heeft een aantal lokale zorginstellingen dat niet alleen fysieke zorg biedt, maar ook sociale en psychologische ondersteuning voor ouderen en kwetsbare groepen. Dat is waardevol. Onder meer omdat ouderen steeds vaker zelfstandig willen blijven wonen, maar wel de nodige zorg en ondersteuning nodig hebben. Tegelijkertijd is een sterke zorgsector van waarde vanwege de vergrijzende bevolking in de gemeente. Wel kampt de sector met personele uitdagingen; het aantal zorgvacatures ligt landelijk hoog. Daar ligt een economische uitdaging. De sector vindt zijn plek in separaat beleid; de woonzorgvisie 'Wonen met Zorg'. Daarom gaan we in dit programma economie niet in op specifieke acties.
Toerisme 	De ligging van de gemeente is prachtig. Het groene, natuurrijke karakter van de gemeente trekt veel toeristen en dagrecreanten aan. Hier plukt de gemeenschap de vruchten van. Toerisme zet de gemeente in als middel om een bijdrage te leveren aan maatschappelijk opgaven. Zoals behoud van het voorzieningenniveau, het erfgoed en een goed vestigingsklimaat voor horeca en detailhandel. De gemeente moet aantrekkelijk blijven om ook in de toekomst toerisme aan te trekken en de groeiende vraag naar toeristisch aanbod van zowel bezoekers als eigen inwoners om te zetten in kansen. Daar ligt zowel voor de kern Brummen als Eerbeek een uitdaging.

3.1.2 Waar zet de gemeente op in?

De gemeente verbreedt de economie om weerbaarder te zijn

De papierindustrie biedt een aanzienlijke hoeveelheid werkgelegenheid en is verbonden met aanpalende bedrijven en diensten. Daar plukt de hele gemeenschap de vruchten van, maar tegelijkertijd zorgt het voor een kwetsbare positie bij tegenwind voor de sector. Vanuit die optiek richt de strategie zich op 'koesteren' en 'diversifiëren'. De papierindustrie is onlosmakelijk met de gemeente Brummen verbonden; het zit in het economisch DNA. Daarom ondersteunt de gemeente binnen haar mogelijkheden de Industriekern Eerbeek Loenen (IKEL) bij zijn ambitie te verduurzamen. Dit doet de gemeente samen met de provincie Gelderland via het programma Eerbeek Loenen 2030. Tegelijk wil de gemeente de economie diversifiëren voor meer veerkracht in tijden van laagconjunctuur. Daarom zet de gemeente bewust in op het verbreden van de economie. Lokale familiebedrijven, het lokaal midden- en kleinbedrijf en de toeristische sector acht de gemeente in dit kader kansrijk. Lokale ondernemers dragen bij aan diversificatie van de economie en het op peil houden van het voorzieningenniveau en bestedingsmogelijkheden. Door te diversifiëren bouwt de gemeente aan een robuuste en veerkrachtige(re) lokale economie. De afhankelijkheid van de papierindustrie neemt hierdoor af waardoor de gemeentelijke economie minder gevoelig is voor schommelingen in deze sector. Het diversifiëren van de economie met lokale mkb'ers en toerisme is een aanvulling op, en zeker geen vervanging van, de papierindustrie.

Met deze verbreding zet de gemeente in op nieuw verdienpotentieel. De gemeente werkt de komende jaren samen met de Regio Stedendriehoek aan de randvoorwaarden om de economie te verbreden.

De gemeente maakt keuzes middels een Afweegkader Regionale Meerwaarde

Samen met de regio werkt de gemeente aan de ontwikkeling van het Afweegkader Regionale Meerwaarde (ARM), in lijn met het RPW Stedendriehoek. Dit biedt de mogelijkheid om doelgericht te werken aan economische profilering en het invullen van dit afweegkader, waarbij de

gemeente Brummen niet de leiding neemt, maar gezamenlijk optrekt met de regio. In het ARM legt de regio de relatie met het sociale domein: de woon-werkbalans, de verwachte ontwikkeling van de beroepsbevolking, de opleidingsachtergrond van de mensen (inwoners) en het belang van bedrijven voor de lokale gemeenschap. Het lokale midden- en kleinbedrijf faciliteert de gemeente zoveel als mogelijk. De (lokale) werkgelegenheid draagt immers bij aan de leefbaarheid en vitaliteit van de gemeente. De prioritering in het ARM is nuttig. Zo krijgt de gemeente scherp voor wie ze werklocaties ontwikkelen/transformeren en kan de gemeente hier goede keuzes in maken.

Daarnaast zet de gemeente via de Regio Stedendriehoek in op het versterken en uitdragen van het profiel, waarbij de gemeente kansen aangrijpt om haarzelf te presenteren aan de markt, zoals tijdens ondernemers- of regionale netwerkbijeenkomsten.

3.1.3 Hoe gaat de gemeente dat doen?

In de onderstaande tabel wordt de bovenstaande ambitie en inzet vertaald naar concrete acties.

#	Actie	Termijn	Rol gemeente
Inzet: De gemeente verbreedt de economie om weerbaarder te zijn			
1	De gemeente ondersteunt ondernemers in opkomende sectoren, zoals duurzame installatie- en klimaattechniek, en in de transitie naar een circulaire economie. De gemeente wijst hen op actuele of aanstaande subsidies.	Doorlopend	Stimuleren
2	De gemeente ondersteunt ondernemers en personeel waar mogelijk bij omscholing en bijscholing. De gemeente biedt een luisterend oor en	Doorlopend	Verbindend

	verwijst hen naar onderwijsinstellingen. Daarnaast promoot de gemeente bestaande regelingen, bijvoorbeeld de SLIM-subsidie voor het mkb.		
3	De gemeente bevordert de aansluiting van bedrijven uit de gemeente op regionale netwerken.	Doorlopend	Verbindend

Inzet: De gemeente maakt keuzes middels een Afweegkader Regionale Meerwaarde

4	De gemeente stelt samen met de regio Stedendriehoek een Afweegkader Regionale Meerwaarde op. Het afweegkader omvat selectiecriteria op voor (nieuw)vestiging op bedrijventerreinen.	Korte	Initiëren
5	De gemeente formuleert een helder economisch profiel en brengt dit in de regio tot uiting op ondernemers- of regionale netwerkbijeenkomsten.	Doorlopend	Initiëren

3.2 Dienstverlening, netwerk en regio

3.2.1 Wat zijn de ambities?

Een betrokken en warme samenwerking waarin faciliteren en verbinden centraal staat

De gemeente heeft een belangrijke faciliterende en verbindende rol. De transitie naar een nieuwe economie vraagt om samenwerking. Dat is essentieel voor innovatie en oplossingen voor economische en maatschappelijke vraagstukken. De gemeente streeft naar een optimale ondersteuning van ondernemers, binnen de grenzen van haar mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Centraal staat een krachtige loketfunctie, die fungeert als het eerste aanspreekpunt voor

ondernemers. Hier kunnen zij terecht voor advies, informatie en ondersteuning bij uiteenlopende vraagstukken, zoals vergunningaanvragen, gemeentelijke procedures en lokale regelgeving. Het doel is om de dienstverlening van de gemeente optimaal af te stemmen op de behoeften van ondernemers.

De gemeente is zelf geen ondernemer; aan een gezonde marktwerking en proactieve ondernemers hecht de gemeente veel waarde. De gemeente kiest bewust voor een faciliterende rol, waarbij zij praktische ondersteuning biedt op gebieden waar ondernemers zelf minder invloed op hebben of onderhevig zijn aan wetgeving.

De gemeente streeft ernaar om een duidelijk (toekomst)perspectief mee te geven en stabiliteit te bieden aan ondernemers. Met voldoende stabiliteit en toekomstperspectief kunnen ondernemers zelf investeren en innoveren in bijvoorbeeld duurzaamheid. Dit doet de gemeente door langjarige plannen te maken voor bijvoorbeeld de ontwikkeling in de centrumgebieden en op de bedrijventerreinen.

3.2.2 Waar zet de gemeente op in?

De gemeente zet middelen en capaciteit integraal in

Op bedrijventerreinen komen veel (maatschappelijke) opgaven samen. Denk aan de opgaven omtrent klimaatadaptatie, verduurzaming, energie, circulaire economie en veiligheid. Tegelijk speelt het ruimtevraagstuk op bedrijventerreinen een rol. Kortom, de opgaven op bedrijventerreinen overstijgen het beleidsdomein 'economie'.

Intern wordt een ambtelijke werkgroep werklocaties opgezet. Deze werkgroep bestaat uit (minimaal) één vertegenwoordiger van elk relevant beleidsdomein (bv. wonen, mobiliteit, ruimtelijke ontwikkeling, duurzaamheid, onderwijs, arbeidsmarkt, natuur, recreatie). Periodiek vindt een werkgroepoverleg plaats. In beginsel vindt dit overleg eens in de zes weken plaats. Tussentijds is er waar nodig ook informeel contact.

Naast het opzetten van een werkgroep bedrijventerreinen, worden middelen – waar mogelijk – integraal ingezet; de gemeente ontkokert middelen als het ware en gaat uit van het principe ‘delen is vermenigvuldigen’. Dit betekent de gemeente investeringen en/of subsidies breed inzet. Werken aan verduurzaming, klimaatadaptatie en energie heeft óók meerwaarde voor economische ontwikkeling. Omgekeerd kunnen investeringen en subsidies op het thema economie worden benut, bijvoorbeeld voor het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen om maatschappelijke doelen te realiseren, zoals duurzaamheid en leefbaarheid.

De gemeente is de verbindende schakel tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheidsinitiatieven

De gemeente is waar nodig de verbindende schakel tussen het lokale bedrijfsleven en regionale initiatieven, zonder daarbij de primaire verantwoordelijkheid van de regio over te nemen. De gemeente ervaart dat een goede afstemming tussen onderwijs, kennisinstellingen en arbeidsmarkt cruciaal is voor het verdienvermogen van de gemeente en de regio, zowel op korte als langere termijn. De gemeente heeft als onafhankelijke partij de rol om verbindingen te leggen, ondersteuning te bieden, initiatieven te stimuleren en actuele opgaven te agenderen.

De gemeente creëert één aanspreekpunt

De gemeente biedt ondernemers één aanspreekpunt binnen de gehele organisatie. Dit is het ondernemersloket. Hiermee voorkomt de gemeente dat zij ondernemers overvalt met allerlei losse verzoeken en informatie. Andersom borgt de gemeente dat input vanuit ondernemers (verenigingen) intern gedeeld wordt. De gemeente zet in op een efficiënt en toegankelijk ondernemersloket dat ondernemers ondersteunt bij zaken die ze zelf niet kunnen regelen of die wettelijk verplicht zijn. Waar mogelijk werken we samen in het regionaal programma ‘Krachtig MKB’.

De gemeente ondersteunt maatschappelijk verantwoord ondernemen

Bedrijven kunnen een belangrijke rol pakken voor de gemeenschap en de brede welvaart door duurzaam te werken en maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Daar hebben ondernemers dan ook zelf

een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd is de gemeente zich ervan bewust dat er door ondernemers ook een zakelijke afweging gemaakt wordt. Daarom is het belangrijk om ondernemers ook te ondersteunen bij een keuze om duurzaam te werken en maatschappelijk verantwoord te ondernemen en hen daar iets voor terug te geven. Bijvoorbeeld door extra zichtbaarheid voor hen te creëren en door maatschappelijke verdiensten te benutten als kracht bij het binnenhalen van nieuwe opdrachten. Daarmee wordt het voor hen extra aantrekkelijk om de stap te zetten.

3.2.3 Hoe gaat de gemeente dat doen?

In de onderstaande tabel wordt de bovenstaande ambitie en inzet vertaald naar concrete acties.

#	Actie	Termijn	Rol gemeente
Inzet: De gemeente zet middelen en capaciteit integraal in			
1	Intern zet de gemeente een ambtelijke werkgroep werklocaties op. In beginsel gaat de werkgroep eens in de zes weken formeel in overleg.	Doorlopend	Initiërend
2	De gemeente zet middelen – waar mogelijk – integraal in om zodoende de doeltreffendheid te optimaliseren.	Doorlopend	Initiërend
Inzet: De gemeente is de verbindende schakel tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheidsinitiatieven			
3	Vanuit de loketfunctie is de gemeente de netwerkende schakel tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheidsinitiatieven. De gemeente koppelt – indien gewenst – partijen aan elkaar en wijst hen op relevante initiatieven. De gemeente gaat uit van	Doorlopend	Verbindend

een vraaggerichte aanpak; het initiatief ligt bij het bedrijfsleven en/of onderwijsinstellingen.

Inzet: De gemeente creëert één aanspreekpunt

4	De gemeente optimaliseert de dienstverlening voor ondernemers door één ondernemersloket op te zetten.	Doorlopend	Initiërend
---	---	------------	------------

Inzet: De gemeente ondersteunt maatschappelijk verantwoord ondernemen

5	De gemeente brengt ondernemers in verbinding om innovatie te faciliteren en het treffen van duurzaamheidsmaatregelen.	Doorlopend	Verbindend
6	De gemeente ontwikkelt een duurzaam inkoopbeleid. De gemeente streeft ernaar zoveel mogelijk lokaal uit te besteden.	Doorlopend	Initiërend
7	De gemeente promoot duurzame initiatieven via lokale kanalen in de regio.	Doorlopend	Initiërend

3.3 Ruimte voor ondernemerschap op bedrijventerreinen: bestaand en nieuw

Voldoende toekomstbestendige ruimte voor economie op bedrijventerreinen is een grote maar essentiële opgave

Voor een goed ondernemersklimaat is voldoende ruimte essentieel. In de gemeente Brummen is het huidige aanbod op bedrijventerreinen echter onvoldoende om te voorzien in de ruimtevraag. Om ondernemers snel en goed te kunnen faciliteren moet de gemeente ten eerste in beeld krijgen waar eventuele ontwikkeling nog mogelijk is, op zowel nieuwe locaties als aangrenzend aan bestaande locaties. Ten tweede dient de gemeente inzichtelijk te maken in hoeverre de bestaande bedrijventerreinen beter te benutten zijn. Met name dat laatste is essentieel, omdat het steeds moeilijker (en soms onwenselijker is vanuit maatschappelijk en ruimtelijk oogpunt) wordt om nieuwe bedrijventerreinen te realiseren. In de gemeente Brummen, gelegen in een groene omgeving die essentieel is voor het woonklimaat en de economie (toerisme en recreatie), moet uitbreiding zorgvuldig worden gepland en uitgevoerd om de natuurlijke schoonheid en het ecologische evenwicht te behouden. Het niet inspelen op de ruimtevraag (zie paragraaf 2.4) betekent dat Brummense bedrijven minder goed duurzaam kunnen doorgroeien en dat nieuwe bedrijven zich niet kunnen vestigen. Dit heeft ook een relatie met de woningbouwopgave; meer wonen in Brummen en de Stedendriehoek betekent meer vraag naar werkgelegenheid, terwijl er momenteel geen (uitbreidings)ruimte is om deze banen te huisvesten. De ruimte knelt.

3.3.1 Wat zijn de ambities?

De gemeente Brummen heeft de ambitie om zowel bestaande als nieuwe ondernemers, passend bij de economische koers, de ruimte te

bieden op bedrijventerreinen in de gemeente. Door voldoende ruimte aan ondernemerschap te bieden, behoudt de gemeente werkgelegenheid en economische waarde. Dit is essentieel voor het behoud van voorzieningen, het bieden van baankansen dichtbij huis, het verenigingsleven, levendigheid en innovatie. Dit draagt bij aan de brede welvaart in de gemeente Brummen.

Het (her)ontwikkelen van ruimte voor economie is een precaire opgave. Het is belangrijk dat nieuwe ruimte bekeken wordt vanuit een sociaal-maatschappelijk, ruimtelijk en duurzaamheidsperspectief. Het gaat om behoud van de kwaliteit van wonen, werken en leven. De gemeente staat voor een prettige leefomgeving. Vanuit deze kernwaarde worden de (on)mogelijkheden voor (her)ontwikkeling in beeld gebracht.

3.3.2 Waar zet de gemeente op in?

De gemeente zet in op vier sporen:

- beschermen van ruimte op bedrijventerreinen;
- beter benutten van de bedrijventerreinen;
- verplaatsen van lichte bedrijfsactiviteiten en;
- uitbreiden van de bedrijventerreinen.

De gemeente beschermt bestaande ruimte op bedrijventerreinen

De gemeente start met het beschermen van de bestaande bedrijventerreinen. In lijn met de Regionale Programmering Werklocaties (RPW) staat de gemeente transformatie (naar een andere functie, bijvoorbeeld wonen) van bedrijventerreinen niet meer toe, tenzij er sprake is van een aantoonbare noodzakelijkheid vanwege economische of sociaal-maatschappelijke belangen.

In het bijzonder streven de Regio Stedendriehoek en provincie Gelderland naar behoud van bedrijventerreinen met unieke locatiekwaliteiten, zoals bereikbaarheid per water en plekken met een hoge milieucategorie (HMC 4.1 en hoger). Deze locaties zijn cruciaal voor (circulaire) industrieën en hebben daarom een groot economisch belang.

De gemeente Brummen heeft diverse HMC-locaties waarop de papierindustrie al jarenlang actief is. Deze locaties zijn ingeklemd door Natura2000-gebied en woonwijken. Om de omgevingskwaliteit te waarborgen, werkt de gemeente nauw samen met de provincie Gelderland en IKEL. De samenwerking richt zich op het behouden van een goed vestigings- en omgevingsklimaat, zodat de papierindustrie goed kan ondernemen en de omgeving prettig blijft voor omwonenden.

De gemeente onderzoekt de beter benutten potentie op bestaande bedrijventerreinen

De gemeente zet de schouders onder het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen. Dit gebeurt door het verdichten en herstructureren van bedrijventerreinen, zodat de juiste bedrijven op de juiste plek kunnen worden gehuisvest. Dat dwingt eenieder om na te denken over het optimaal benutten van de bestaande bedrijventerreinen: Zijn deze efficiënt ingedeeld, is er nog ruimte om de hoogte in te gaan, kan er bijvoorbeeld op het dak worden geparkeerd of kunnen faciliteiten worden gedeeld? In samenwerking met de regio voert de gemeente Brummen onderzoek uit naar de beter benutten mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen (conform RPW). De gemeente zet voor het financieren hiervan in op een (regionale) lobby. Bijvoorbeeld bij partijen als Oost NL en Ontwikkelings- en Herstructureringsmaatschappij Gelderland (OHG).

De gemeente inventariseert kansen voor verplaatsing van lichte bedrijfsactiviteiten

In samenwerking met de regio onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor het verplaatsen van lichte bedrijfsactiviteiten (milieucategorie 1 en 2) naar de randen van de centra. De bedrijventerreinen zijn in de basis een geschikte huisvestingslocatie voor bedrijven die (enige) hinder (geur en geluid) veroorzaken. Deze activiteiten kunnen niet elders in de gemeente landen. De praktijk leert dat bedrijventerreinen ook bedrijven huisvesten die geen hinder veroorzaken. Dit biedt kansen. Dergelijke bedrijven zijn goed in te passen in het stedelijk weefsel, bijvoorbeeld nabij de centrumgebieden, maar buiten de bedrijventerreinen. Onder meer vanwege schaarste is

een optimale toedeling van functies, waarbij de ruimtelijke en planologische mogelijkheden goed worden benut, ons streven. Bovendien kunnen dergelijke functies een toevoeging zijn aan de belevingswaarde van de centra en kan dit een manier zijn om leegstand tegen te gaan.

De gemeente verkent uitbreiding voor bedrijventerreinen

Bij onvoldoende ruimte wordt de mogelijkheid onderzocht om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen. Bij de ontwikkeling van nieuwe terreinen ligt de nadruk op intensief en meervoudig ruimtegebruik, circulariteit, duurzaamheid en ruimte voor groen en gezamenlijke voorzieningen. Daarnaast wordt gezorgd voor een goede landschappelijke inpassing om overlast voor de omgeving te beperken. Eventuele nieuwe bedrijventerreinen worden geprofileerd met branding en een clustering van bepaalde type bedrijfsactiviteiten.

3.3.3 Hoe gaat de gemeente dat dat doen?

In de onderstaande tabel wordt de bovenstaande ambitie en inzet vertaald naar concrete acties.

#	Actie	Termijn	Rol gemeente
Inzet: De gemeente beschermt bestaande ruimte op bedrijventerreinen			
1	Transformatie sluit de gemeente – conform het RPW regio Stedendriehoek – uit. Tenzij sprake is van aantoonbare noodzakelijkheid.	Doorlopend	Initiërend
2	Alleen waar noodzakelijk schaal de gemeente de milieucategorie af. Het verhelpen van knelpunten of overlast is het doel hiervan. De gemeente streeft naar een leefbare omgeving.	Doorlopend	Initiërend

Inzet: De gemeente onderzoekt de beter benutten potentie op bestaande bedrijventerreinen

3	Samen met de regio Stedendriehoek voert de gemeente onderzoek uit naar de beter benutten potentie op de bedrijventerreinen.	Kort	Initiërend
---	---	------	------------

Inzet: De gemeente inventariseert kansen voor verplaatsing van lichte bedrijfsactiviteiten

4	Samen met de regio Stedendriehoek voert de gemeente onderzoek uit naar de kansen om lichte bedrijfsactiviteiten vanaf de bedrijventerreinen te verplaatsen naar plekken daarbuiten.	Kort	Initiërend
5	De gemeente verkent – al dan niet in samenwerking met de regio - of het inzetten van een verplaatsingscoach haalbaar en noodzakelijk is.	Middellang	Initiërend

Inzet: De gemeente verkent uitbreiding voor bedrijventerreinen

6	Via een locatieonderzoek brengt de gemeente potentiële plekken voor uitbreiding van de bedrijventerreinen in beeld.	Kort	Initiërend
---	---	------	------------

3.4 Levendige centra

3.4.1 Wat zijn de ambities?

Levendige, vitale en aantrekkelijke centra

De gemeente streeft naar levendige en vitale centra die fungeren als de 'huiskamer' van de gemeenschap, plekken waar mensen elkaar ontmoeten, een praatje maken en in hun behoeften worden voorzien. Dit wordt bereikt door een combinatie van functies te creëren, waarbij

winkels, voorzieningen en ontmoetingsplekken samenkomen om de levendigheid te bevorderen. Een juiste mix van functies draagt bij aan het algehele voorzieningenniveau en de rendabiliteit van de ondernemingen wegens combinatiebezoeken. Het streven is naar een symbiotische functiemix waar voorzieningen profiteren van elkaars aanwezigheid en trekkracht. Daarnaast wordt verkend (conform paragraaf 3.3) of lichte bedrijfsactiviteiten toe te voegen zijn aan de centra, wat de levendigheid en het bezoekersverkeer verder bevordert.

Om levendige en vitale centra te realiseren is samenwerking tussen en met het bedrijfsleven – waaronder centrumondernemers - cruciaal. In dat kader maakt de gemeente zich hard voor het verhogen van de organisatiegraad (zie paragraaf 3.5 voor de verdere uitwerking hiervan).

Brummen op gelijke hoogte brengen met Eerbeek

Zoals in hoofdstuk twee is beschreven verschillen de huidige opgaven van Brummen en Eerbeek nogal van elkaar. Initieel stonden de kernen voor een vergelijkbare opgave maar Eerbeek heeft in het recente verleden goede stappen gezet om toekomstbestendig te zijn/blijven. De organisatiegraad onder de ondernemers is een belangrijke succesfactor in de omgang met de opgaven in Eerbeek. De BIZ in Eerbeek loopt in 2025 af, deze wil de gemeente graag verlengen. De lopende projecten en initiatieven in Eerbeek zet de gemeente verder voort om de goede lijn die is ingezet vast te houden.

In Brummen is de opgave om te werken aan vitale centra groter en dringender. Een essentiële randvoorwaarde voor het revitaliseren van het centrum van Brummen is een organisatiegraad onder de ondernemers, bijvoorbeeld middels een BIZ. In samenspraak met de Brummense (centrum)ondernemers onderzoekt de gemeente de mogelijkheden tot het opzetten van een BIZ of aanstellen van een centrummanager. Daarnaast is het voortbestaan van de veerpont van belang voor toerisme in de kern Brummen. Veel fietsers en wandelaars komen Brummen binnen via deze veerpont en zorgen zo voor toevloei van koopstromen richting het centrum.

3.4.2 Waar zet de gemeente op in?

De gemeente promoot het economisch DNA als bezoekersmotief voor toerisme

Toerisme is essentieel voor het toevoegen van koopstromen in de centra en daarmee voor het behoud van het voorzieningenniveau. Het stimuleert de reuring in de centra en draagt bij aan het draagvlak voor lokale horeca en andere ondernemingen. Door toerisme te bevorderen, versterkt de gemeente de economische positie. Toerisme speelt een sleutelrol in het vitaal houden van de centra. Doordat jaarlijks vele Veluwe-bezoekers de centra intrekken, dragen de bezoekers bij aan de lokale economie. Zo helpen zij het voorzieningen- en werkgelegenheidsniveau op peil te houden.

De gemeente zet in op het tentoonstellen van de rijke (economische) geschiedenis in de centrumgebieden. In Eerbeek wordt al zo'n 400 jaar papier geproduceerd, wat uniek is in Nederland. De beschikbaarheid van schoon water uit de Eerbeekse beek was cruciaal voor de ontwikkeling van het papiercluster en het dorp Eerbeek. De papierindustrie zit in het DNA van de gemeente, maar dit is bij veel toeristen onbekend. Toeristisch gezien biedt het DNA van Eerbeek als papierdorp een uniek en inspirerend bezoekersmotief dat beter benut kan worden als het voor bezoekers beter beleefbaar wordt gemaakt. Het erfgoed van de papierindustrie biedt niet alleen een blik op het verleden, maar kan ook worden verbonden met actuele thema's zoals duurzaamheid, innovatie, en techniek. Voor een gedetailleerdere omschrijving van de ambitie om toerisme in te zetten voor vitale centra in de gemeente Brummen, verwijst de gemeente naar de in 2021 vastgestelde visie 'Kwaliteitstoerisme in de gemeente Brummen 2022-2026'.

De gemeente zet in op een juiste functiemix met hoge belevingswaarde

De gemeente wil de beleving in de centra versterken, waarbij de omslag wordt gemaakt van 'place to buy' naar 'place to be', zodat het centrum meer wordt dan alleen een plek om te winkelen. Functiemenging speelt hierbij een belangrijke rol; een levendig centrum ontstaat door een diversiteit aan functies te combineren, zoals het toevoegen van

woningen boven winkels, het stimuleren van horeca en toerisme, en het centraal plaatsen van maatschappelijke functies.

De gemeente werkt aan een hoge verblijfskwaliteit

Daarnaast is vergroening van de centra essentieel voor het behoud van de aantrekkelijkheid. Een groene en aangename openbare ruimte is cruciaal, vooral tijdens de zomermaanden, wanneer de gemeente Brummen veel toeristen en dagrecreanten trekt. Het creëren van een verblijfsklimaat met groene en blauwe elementen draagt niet alleen bij aan de beleving, maar biedt ook voordelen voor klimaatadaptatie en verkoeling.

De gemeente zet in op compacte centra

De gemeente zet in op compacte centra, zoals het reeds ingezette traject rondom het kernwinkelgebied in Eerbeek. Door winkels en voorzieningen te clusteren in een klein, goed bereikbaar gebied, nemen de levendigheid en de gemiddelde bestedingen toe, wat bijdraagt aan een vitale en dynamische lokale economie. Bovendien biedt een compact centrum mogelijkheden voor transformatie van panden aan de randen van de centrumgebieden. Bijvoorbeeld voor maatschappelijke doeleinden, lichte bedrijvigheid of woonfuncties.

De gemeente evalueert de aanpak voor de kern Brummen en formuleert een concreet aanvalsplan

In 2020 heeft de gemeente Brummen het *plan van aanpak centrum Brummen* vastgesteld. De ambities voor het dorpscentrum van Brummen richten zich ten eerste op multifunctionaliteit, waarbij wonen, recreëren, boodschappen doen, ondernemen en ontmoeten centraal staan. Ten tweede moet het kernwinkelgebied toekomstbestendig zijn door detailhandel te concentreren en parkeergelegenheid nabij voorzieningen te bieden. Ten derde is het streven om de openbare ruimte duurzaam in te richten met behoud en versterking van groen, wat bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit en klimaatdoelstellingen. Tot slot worden woningbouw en verblijfsrecreatie gestimuleerd om een levendig en economisch sterk dorpscentrum te creëren.

Anno 2025 is niet te stellen dat deze ambities zijn bereikt. Dat is bekend; er is werk te verzetten. Hier wil de gemeente zich hard voor maken. Dat is niet mogelijk door overhaast en zonder verduidelijkte koers aan de slag te gaan. De gemeente wil immers goed beslagen ten ijs komen en weloverwogen keuzes maken. Bovendien zijn er ruim vijf jaar verstreken en zijn de marktomstandigheden veranderd. In dat kader start de gemeente met een evaluatie van het huidige plan van aanpak voor de kern Brummen: wat is de voortgang, wat is veranderd (in de markt) en waar is eventuele bijsturing nodig? Concreet voert de gemeente intern met de verschillende relevante beleidsdomeinen een evaluatie uit. Na de evaluatie stelt de gemeente een concreet programma op als aanvalsplan. Dat wordt vastgelegd in een apart beleidsstuk. Als onderdeel hiervan overweegt de gemeente momenteel een routekaart op te stellen die stapsgewijs naar het gewenste resultaat leidt. Deze routekaart biedt houvast en verdeelt de acties over de tijd.

3.4.3 Hoe gaat de gemeente dat doen?

In de onderstaande tabel wordt de bovenstaande ambitie en inzet vertaald naar concrete acties.

#	Actie	Termijn	Rol gemeente
Inzet: De gemeente promoot het economisch DNA als bezoekersmotief voor toerisme			
1	De gemeente Brummen ontwikkelt een wervende citybrandingstrategie om het DNA van de gemeente voor een breed en divers publiek te presenteren.	Middellang	Initiërend
2	De gemeente zoekt ambassadeurs uit de eigen gemeenschap om het economisch verhaal te vertellen ('storytelling') en uit te dragen, en geeft hen waar mogelijk een podium tijdens lokale en regionale bijeenkomsten en marketinguitingen.	Middellang	Initiërend

Inzet: De gemeente zet in op een juiste functiemix met hoge belevingswaarde

3	De gemeente continueert de huidige beleidsinzet in de centra of past de inzet aan als de evaluatie daartoe leidt.	Doorlopend	Initiërend
---	---	------------	------------

Inzet: De gemeente werkt aan een hoge verblijfskwaliteit

4	De gemeente continueert de huidige beleidsinzet in de centra of past de inzet aan als de evaluatie daartoe leidt.	Doorlopend	Initiërend
---	---	------------	------------

Inzet: De gemeente zet in op compacte centra

5	De gemeente continueert de huidige beleidsinzet in de centra of past de inzet aan als de evaluatie daartoe leidt.	Doorlopend	Initiërend
---	---	------------	------------

Inzet: De gemeente evalueert de aanpak voor de kern Brummen en formuleert een concreet aanvalsplan

6	De gemeente evalueert intern de aanpak voor de kern Brummen. De gemeente actualiseert de aanpak op basis van deze evaluatie en stuurt bij waar nodig. De gemeente stemt dit af met de ondernemersvereniging.	Kort	Initiërend
---	--	------	------------

3.5 Duurzaamheid, klimaat en organisatie

3.5.1 Wat zijn de ambities?

De basis ruim op orde

De bedrijventerreinen en winkelcentra in Brummen moeten altijd schoon, heel en veilig zijn. Dit zijn de basisvoorwaarden voor een goed ondernemersklimaat. Een schone, goed onderhouden en veilige omgeving verhoogt niet alleen de aantrekkelijkheid van de gebieden,

maar is ook essentieel voor het vertrouwen van zowel de huidige als toekomstige ondernemers. De gemeente en Brummense samenleving dragen samen de verantwoordelijkheid voor een schoon, heel en veilig werk- en woongebied. Veel aspecten hieromtrent zijn met elkaar op te pakken; afval wordt opgeruimd, er is oog voor elkaar, er wordt gezorgd voor een verzorgde uitstraling en verdachte situaties worden gemeld. In beginsel is dit gedrag wat van eenieder, inclusief de gemeente, wordt verlangd. Dat past bij de gemeente Brummen; dat past bij Noaberschap. Met elkaar werken we aan aantrekkelijke gebieden en onderling vertrouwen.

Groene gezonde bedrijventerreinen voor een toekomstbestendige economie

Op de bedrijventerreinen en winkelgebieden liggen grote kwalitatieve uitdagingen als gevolg van klimaatverandering. Nu zijn deze gebieden op veel plekken versteend waardoor problemen ontstaan met hittestress en opvang van water. Door klimaatverandering komen extremen in weersomstandigheden vaker voor. Dat maakt de werkgebieden kwetsbaar. De gemeente wil deze kwetsbaarheid omzetten in weerbaarheid. Klimaatverandering vraagt om aanpassingen in de manier waarop de gemeente en ondernemers bedrijventerreinen en winkelgebieden inrichten en ontwikkelen. Daarom wordt ingezet op het realiseren van klimaatadaptieve en -bestendige bedrijfsomgevingen. Dit betekent dat de gemeente samen met relevante partijen de terreinen en winkelgebieden zowel economisch versterkt als weerbaar maakt tegen de gevolgen van klimaatverandering. Van groenblauwe infrastructuur tot watermanagementsystemen en energiezuinige oplossingen, het zijn allemaal belangrijke elementen die bijdragen aan het beschermen van de economische vitaliteit van de gemeente Brummen op lange termijn. Het is belangrijk om te onderstrepen dat klimaatadaptatie geen bijzaak is, maar een integraal onderdeel van de economische strategie (economie van maatschappelijke meerwaarde). De aanpassingen vormen een investering in de toekomst en dragen bij aan een duurzame en robuuste economie voor Brummen

Goed georganiseerd bedrijfsleven

Samen kom je verder. De gemeente hecht veel waarde aan een goed georganiseerd bedrijfsleven. Verbetering realiseren gaat efficiënter en effectiever als overheid en bedrijven samenwerken, zo blijkt namelijk keer op keer uit onderzoek en ervaring. Samenwerking vormt het fundament om concrete acties uit te voeren en resultaten te boeken.

Recent is dat nog eens bevestigd in het advies 'Samen werken' van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli).

Maximale inzet op goede stroomvoorzieningen

De netcapaciteit knelt. Momenteel is de beperkte beschikbaarheid van elektriciteit een remmende factor voor uitbreiding, nieuwe vestiging en verduurzaming van bedrijven groot en klein. Dit knelpunt is lokaal niet te beïnvloeden en op te lossen, maar het roept tegelijkertijd wel een sturingsvraag op: hoe kan de gemeente binnen de grenzen van haar mogelijkheden hier maximaal op acteren? De gemeente blijft hiervoor in contact met de provincie, de netbeheerder en andere relevante regionale instanties als Oost NL om zo spoedig mogelijk voldoende netaansluitingen te realiseren. Naast uitbreiding van het net, spant de regio zich met partners in voor de realisatie van Smart Energy Hubs. Deze hubs maken optimaal gebruik van lokale duurzame energie en zorgen voor slimme regie over de opwek, de opslag en het verbruik. Via een lokaal netwerk vindt uitwisseling (opwek en gebruik) plaats, waardoor het hoofdnet wordt omzeild.

Maatschappelijk prioriteren

Vanaf 1 oktober 2024 is de regeling maatschappelijk prioriteren in actie getreden. Deze regeling prioriteert bepaalde activiteiten boven andere in de volgorde van het faciliteren van een netaansluiting. Dat betekent dat bijvoorbeeld ziekenhuizen, scholen of zonneparken voorrang kunnen krijgen. Voor bedrijven betekent dit dat zij veelal achteraan in de rij staan. Een hoge maatschappelijke prioriteren kan worden toebedeeld aan initiatieven die veel bijdragen aan de samenleving, bijvoorbeeld op thema's als duurzaamheid of het verhelpen van de netcongestie. Innovatieve ideeën die bijdragen aan het oplossen van de netcongestieproblematiek bieden perspectief om versnelt een aansluiting te krijgen.

3.5.2 Waar zet de gemeente op in?

De gemeente zet in op het professionaliseren van de organisatiegraad onder het bedrijfsleven

De bedrijventerreinen en centrumgebieden zijn het brandpunt van opgaven omtrent waterberging, energieopwekking- en opslag en circulaire economie. Dat zijn – naast de reguliere werkzaamheden - forse uitdagingen waar het bedrijfsleven voor staat. Het verhogen van het samenwerkendvermogen voorkomt dat ieder individueel bedrijf het wiel zelf moet uitvinden. Daarom continueert de gemeente de inzet op het opzetten en het professionaliseren van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen en centrumgebieden. Het belang en de waarde zijn enorm. Het realiseren van een duurzame transitie en veiligheidsopgaven (ondermijning) is een gezamenlijke inspanning die efficiënter wordt wanneer ondernemers of bedrijventerreinen gezamenlijk opereren.

Het creëren van een goed georganiseerde ondernemersvereniging is de sleutel tot succes, omdat een georganiseerde groep in staat is om belangen beter te behartigen, gezamenlijke initiatieven te lanceren en verantwoordelijkheid te nemen voor de opgaven die de gemeente samen met hen wil oppakken. Bovendien is een mate van organisatiegraad vaak een vereiste voor (financiële) ondersteuning van bijvoorbeeld de provincie of OostNL.

De gemeente verkent of het aanstellen van een centrummanager voor Eerbeek en Brummen wenselijk en haalbaar is

De gemeente verkent de mogelijkheid om een onafhankelijke centrummanager aan te stellen om de centrumondernemers in Eerbeek en Brummen optimaal te ondersteunen.

Als het haalbaar is, via bijvoorbeeld cofinanciering door centrumondernemers, en er draagvlak is bij centrumondernemers, dan is de gemeente bereid een centrummanager aan te stellen. Deze manager zal dan een verbindende rol vervullen tussen de gemeente, de ondernemers en andere relevante partijen. De centrummanager zorgt ervoor dat de lokale economie effectief wordt gestimuleerd, dat

ondernemers de juiste ondersteuning krijgen, dat gezamenlijke doelen worden bereikt en synergie tussen de twee kernen ontstaat. In Brummen en Eerbeek is het van belang dat er iemand aanwezig is die vanuit een onafhankelijke positie de belangen van de ondernemers kan vertegenwoordigen, maar hen ook kan faciliteren bij het oppakken van zaken zoals infrastructuurverbetering, marketing, en lokale evenementen. De centrummanager speelt ook een rol als matchmaker in het bij elkaar brengen van ondernemers en (leegstaand) vastgoed.

De centrummanager zal ook fungeren als een aanspreekpunt voor zowel ondernemers als de gemeente, en zal daarbij bijdragen aan een betere afstemming tussen beide partijen. Dit versterkt niet alleen de lokale economie, maar zorgt er ook voor dat Brummen en Eerbeek zich verder kunnen ontwikkelen als aantrekkelijke en goed georganiseerde economische centra. De uitwerking van deze rol en de functieomschrijving van de centrummanager zullen in de komende periode verder worden uitgewerkt, waarbij de specifieke taken en verantwoordelijkheden worden afgestemd op de behoeften van de ondernemers en de strategische doelen van de gemeente.

De aanstelling van de centrummanager gebeurt in samenspraak tussen de gemeente en ondernemers. De financiering voor de centrummanager wordt gedeeld door de gemeente en de ondernemers, om een onafhankelijke rol te waarborgen.

De gemeente zet in op hoogwaardige (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen

Samen met de regio Stedendriehoek en Provincie Gelderland zet de gemeente in op het toekomstbestendig maken en/of ontwikkelen bedrijventerreinen. In lijn met het RPW gaat de gemeente aan de slag met het verduurzamen van de bestaande terreinen in combinatie met het beter benutten. Voor nieuwe terreinen hanteert de gemeente strenge(re) eisen zoals:

- Alle daken op nieuwe bedrijventerreinen worden meervoudig gebruikt, bijvoorbeeld door plaatsing van zonnepanelen, parkeerruimte, groen, een combinatie hiervan, etc.

- Minimaal 5% van het bruto oppervlakte van een nieuw te ontwikkelen terrein bestaat uit groen (gras, bomen, struiken, oevers, etc.) en/of blauw (wadi's, sloten, overig water, etc.). Ter referentie: op dit moment ligt dat aandeel op gemiddeld 1 à 2% op de bestaande bedrijventerreinen in Nederland.
- De gemeente hanteert op nieuwe bedrijventerrein een bruto/netto verhouding van maximaal 70%. Zo wordt meer ruimte geboden voor groen- en blauwstructuren in de openbare ruimte. Om dit goed vorm te geven wordt een coherente groen- en blauwstructuur ontworpen, passend bij de locatiemarkeringen en -kwaliteiten. Afwijken van de grens van 70% blijft, mits goed onderbouwd, mogelijk.
- Op nieuwe bedrijventerreinen stelt de gemeente een organisatievorm vanaf de koop verplicht.

Naast bovenstaande kwantitatieve en kwalitatieve vereisten voor het bedrijventerreinen, stelt de gemeente hoge(re) eisen aan uitgifte. Voor de uitgifte van een eventueel nieuw bedrijventerrein stelt de gemeente een duurzaam uitgifteprotocol op. Het Afweegkader Regionale Meerwaarde is een onderdeel in het gronduitgifteprotocol. Concreet hanteert de gemeente selectiecriteria die ingaan op:

- Strategisch economisch belang
- Ruimtegebruik
- Duurzaam en circulair bouwen
- Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Grip op kwetsbare locaties als gevolg van water of hitte

Om grip te krijgen op kwetsbare locaties als gevolg van water of hitte, worden klimaatstresstesten uitgevoerd en knellende locaties geprioriteerd. De gemeente brengt op bestaande bedrijventerreinen en centrumgebieden de risicogebieden in beeld waarbij wateroverlast en hitte reële knelpunten zijn. Dit resulteert in een overzicht van noodzakelijke maatregelen waarmee ondernemers, gemeente, andere partijen of in samenwerking van partijen doelgericht aan de slag kunnen. Het beleidsdomein duurzaamheid is trekker van deze actie.

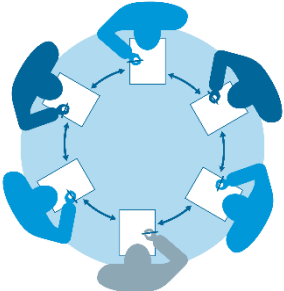
3.5.3 Hoe gaat de gemeente dat doen?

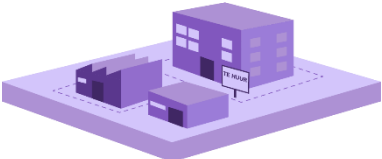
In de onderstaande tabel wordt de bovenstaande ambitie en inzet vertaald naar concrete acties.

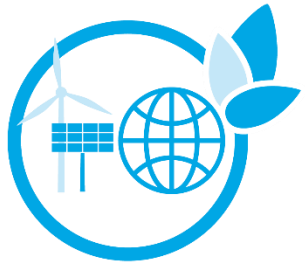
#	Actie	Termijn	Rol gemeente
Inzet: De gemeente zet in op het professionaliseren van de organisatiegraad onder het bedrijfsleven			
1	De gemeente continueert de aanpak om het bedrijfsleven op de bedrijventerreinen te organiseren.	Kort	Verbindend en initiërend
Inzet: De gemeente verkent of het aanstellen van een centrummanager voor Eerbeek en Brummen wenselijk en haalbaar is			
2	De gemeente toetst bij centrumondernemers of er draagvlak en bereidheid tot cofinanciering is voor het aanstellen van een centrummanager in de centra van Eerbeek en Brummen. Samen met ondernemers verkent de gemeente de thematische behoefte en de meest effectieve financierings- en samenwerkingsvorm die het beste past bij de ondernemers in de centra. Het aanstellen van een centrummanager vindt geen doorgang zonder draagvlak en cofinanciering vanuit centrumondernemer.	Kort	Initiërend en faciliterend
Inzet: De gemeente zet in op hoogwaardige (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen			
4	Conform het RPW Stedendriehoek werkt de gemeente aan hoogwaardige (her)ontwikkeling van	Doorlopend	Initiërend

	bedrijventerreinen. De gemeente toetst intern of de ondergrens die het RPW stelt voldoende ambitieus en passend is. Waar nodig en wenselijk stelt de gemeente hogere eisen aan (her)ontwikkeling.		
5	Voor de uitgifte van een eventueel nieuwe bedrijventerreinen stelt de gemeente een uitgifteprotocol op. Dit is het toetsingskader dat de gemeente gebruik om grond zorgvuldig uit te geven.	<i>Wanneer situatie zich voordoet</i>	Initiërend
Inzet: Grip op kwetsbare locaties als gevolg van water of hitte			
6	De gemeente brengt op bestaande bedrijventerreinen en centrumgebieden de risicogebieden in beeld waarbij wateroverlast en hitte reële knelpunten zijn.	Kort	Initiërend

Bijlage 1 Acties samengevat

#	Onderwerp	Actie
1	Visie: economie van (maatschappelijke) meerwaarde 	De gemeente ondersteunt ondernemers in opkomende sectoren, zoals duurzame installatie- en klimaattechniek, en in de transitie naar een circulaire economie. De gemeente wijst hen op actuele of aanstaande subsidies.
2		De gemeente ondersteunt ondernemers en personeel waar mogelijk bij omscholing en bijscholing. De gemeente biedt een luisterend oor en verwijst hen naar onderwijsinstellingen. Daarnaast promoot de gemeente bestaande regelingen, bijvoorbeeld de SLIM-subsidie voor het mkb.
3		De gemeente bevordert de aansluiting van bedrijven uit de gemeente op regionale netwerken.
4		De gemeente stelt samen met de regio Stedendriehoek een Afweegkader Regionale Meerwaarde op. Het afweegkader omvat selectiecriteria op voor (nieuw)vestiging op bedrijventerreinen.
5		De gemeente formuleert een helder economisch profiel en brengt dit in de regio tot uiting op ondernemers- of regionale netwerkbijeenkomsten.
6	Dienstverlening, netwerk en regio 	Intern zet de gemeente een ambtelijke werkgroep werklocaties op. In beginsel gaat de werkgroep eens in de zes weken formeel in overleg.
7		De gemeente zet middelen – waar mogelijk – integraal in om zodoende de doeltreffendheid te optimaliseren. Denk bijvoorbeeld aan de investeringssubsidie Duurzame Energie en de subsidie afkoppelen regenwater.
8		Vanuit de loketfunctie is de gemeente de netwerkende schakel tussen het bedrijfsleven, onderwijs en overheidsinitiatieven. De gemeente koppelt – indien gewenst – partijen aan elkaar en wijst hen op relevante initiatieven. De gemeente gaat uit van een vraaggerichte aanpak; het initiatief ligt bij het bedrijfsleven en/of onderwijsinstellingen.
9		De gemeente optimaliseert de dienstverlening voor ondernemers door één ondernemersloket op te zetten.

#	Onderwerp	Actie
10	Ruimte voor ondernemerschap op bedrijventerreinen: bestaand en nieuw 	De gemeente brengt ondernemers in verbinding om innovatie te faciliteren en het treffen van duurzaamheidsmaatregelen.
11		De gemeente ontwikkelt een duurzaam inkoopbeleid. De gemeente streeft ernaar zoveel mogelijk lokaal uit te besteden.
12		De gemeente promoot duurzame initiatieven via lokale kanalen in de regio.
13		Transformatie sluit de gemeente – conform het RPW regio Stedendriehoek – uit. Tenzij sprake is van aantoonbare noodzakelijkheid.
14	Levendige centra 	Waar noodzakelijk schaaft de gemeente de milieucategorie af. Het verhelpen van knelpunten of overlast is het doel hiervan. De gemeente streeft naar een leefbare omgeving.
15		Samen met de regio Stedendriehoek voert de gemeente onderzoek uit naar de beter benutten potentie op de bedrijventerreinen.
16		Samen met de regio Stedendriehoek voert de gemeente onderzoek uit naar de kansen om lichte bedrijfsactiviteiten vanaf de bedrijventerreinen te verplaatsen naar plekken daarbuiten.
17		De gemeente verkent – al dan niet in samenwerking met de regio - of het inzetten van een verplaatsingscoach haalbaar en noodzakelijk is.
18		Via een locatieonderzoek brengt de gemeente potentiële plekken voor uitbreiding van de bedrijventerreinen in beeld.
19	Levendige centra 	De gemeente Brummen ontwikkelt een wervende citybrandingstrategie om het DNA van de gemeente voor een breed en divers publiek te presenteren.
20		De gemeente zoekt ambassadeurs uit de eigen gemeenschap om het economisch verhaal te vertellen ('storytelling') en uit te dragen, en geeft hen waar mogelijk een podium tijdens lokale en regionale bijeenkomsten en marketinguitingen.
21		De gemeente continueert de huidige beleidsinzet in de centra of past de inzet aan als de evaluatie daartoe leidt.
22		De gemeente evalueert intern de aanpak voor de kern Brummen. De gemeente actualiseert de aanpak op basis van deze evaluatie en stuurt bij waar nodig. De gemeente stemt dit af met de ondernemersvereniging.

#	Onderwerp	Actie
23	Duurzaamheid, klimaat en organisatie 	De gemeente continueert de aanpak om het bedrijfsleven op de bedrijventerreinen te organiseren.
24		De gemeente toetst bij centrumondernemers of er draagvlak en bereidheid tot cofinanciering is voor het aanstellen van een centrummanager in de centra van Eerbeek en Brummen. Samen met ondernemers verkent de gemeente de thematische behoefte en de meest effectieve financierings- en samenwerkingsvorm die het beste past bij de ondernemers in de centra. Het aanstellen van een centrummanager vindt geen doorgang zonder draagvlak en cofinanciering vanuit centrumondernemer.
25		Conform het RPW Stedendriehoek werkt de gemeente aan hoogwaardige (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen. De gemeente toetst intern of de ondergrens die het RPW stelt voldoende ambitieus en passend is. Waar nodig en wenselijk stelt de gemeente hogere eisen aan (her)ontwikkeling.
26		Voor de uitgifte van een eventueel nieuwe bedrijventerreinen stelt de gemeente een uitgifteprotocol op. Dit is het toetsingskader dat de gemeente gebruik om grond zorgvuldig uit te geven.
27		De gemeente brengt op bestaande bedrijventerreinen en centrumgebieden de risicogebieden in beeld waarbij wateroverlast en hitte reële knelpunten zijn.

Colofon

Datum: 8 april 2025

Projectnummer: 24.100

Opdrachtgever: Gemeente Brummen, Rémon Ridder

Opdrachtnemer: Stec Groep

Adviseurs: Jorik van der Wiel, Gijs Giesen & Wim Eringfeld

Stec Groep

Onderzoek en advies over wonen, werken en leefomgeving

Postbus 217, 6800 AE Arnhem

Willemsplein 5, 6811 KA Arnhem

026 - 751 41 00

info@stec.nl

www.stec.nl